

oppør

VALGKAMP!
PENSJONSREFORMEN
KAMP MOT
PRIVATISERING
SOSIALISME

Opprør

Osterhausgata 27
0183 Oslo
Tel: 22 98 90 50
Fax: 22 98 90 55
Epost: oppror@rv.no

Redaktør

Johanne Bergkvist
johanne@rv.no

Ansvarlig redaktør

Torstein Dahle

Redaksjon dette nummer

Jacob Skjelberg -
jacob@okular.no
Eivind Rutle -
eivind@sosialisme.no
Line Schou -
lineschou@hotmail.com

Design

www.okular.no

Layout

Johanne Bergkvist

Opplag

2000

Forside

Johanne Bergkvist

Leder

Torstein Dahle

Kontaktinfo

Osterhausgaten 27
0183 Oslo
Tel: 22 98 90 50
Fax: 22 98 90 55
Epost: rv@rv.no

INNHOOLD

side 3: Leder

side 4: Valgkampen er i gang!

side 7: Finnmarkslova

side 8: Overtar saftettpinnen

Portrett av Anne Kalvig

side 11: Elevgerilja for gratis skolebøker

side 12: Privatiseringsfyrtårnet slår sprekker?

- et besøk i Moss

side 14: Modellkommuner

mot privatisering

side 16: Pensjonsreformen rett rundt hjørnet

side 18: Kriminalisering av horekunden

side 20: Rusomsorgen i endring

side 22: Helsetruende foretak

side 23: Palestina

side 24: Euro? Nei takk!

side 26: Seriemarket om politisk musikk etter
70-tallsradikalismen

side 28: Dess fleire kokkar, jo meire mat - RV og sosialisme

side 30: Kommuneøkonomi

Baksida: Livets mål - av Nirmal Brahmachari

Neste nummer:

Revolusjonære i kongens kommunestyre, debatt om fylkeskommunen, islam og mye mer. Frist for bidrag er 15. september. Vil du bidra? Ta kontakt med redaksjonen!

Valgkamp: Tre ting på en gang

I VALGKAMPEN skal vi klare tre ting på en gang: Vi skal nå flest mulig med RVs politikk. Vi skal bygge opp RVs organisasjon. Vi skal få flere RV-representanter inn i kommunestyre og fylkesting. De tre målene bygger opp om hverandre. Vi må ha alle tre i tankene i de hektiske ukene som står foran oss.

Å FÅ INN FLERE representanter er selvsagt det umiddelbare målet i valgkampen. Det er viktig for RV, men framfor alt er det viktig for velgerne. Det å få inn en RV er betyr at det i hvert fall finnes én person i kommunestyret med vilje til å fremme aksjonistenes krav i en viktig sak. Det betyr at det i det minste er én som kan ta saken for en person som kommunen har gjort overgrep mot. Det betyr at det finnes én som kan operere helt uavhengig av maktblokker i kommunestyret, og

som kan tråkle sammen støtte til en sak på tvers av de vanlige blokkene.

RV-REPRESENTANTER blir ofte personlig populære hos folk. Det er ikke fordi vi er spesielt kjekke og greie. Vår store styrke er at RV ikke jobber for å få administrere kapitalismen. Vi jobber for å få den vekk. Vi drives ikke av ambisjoner om personlig karriere og makt. Tvert imot: Vi arbeider for at folk skal ta makta sjøl – både i de nære ting som for eksempel en planlagt skolenedleggelse, og i spørsmålet om å ta hele samfunnsmakta.

STUDÉR RVS prinsipprogram! Der står det bl.a.: "RV vil alltid kjempe for flest mulig forbedringer eller reformer innen rammene av det bestående. Men skal det bli mulig å skape et helt nytt samfunn på et annet grunnlag enn i dag, er det

nødvendig med en revolusjon. En revolusjon er en sosial og politisk omveltning der folk flest tar makta...".

DET ER HER RV skiller seg fra alle de andre partiene. RV driver et revolusjonært parlamentarisk arbeid. Vi trer ikke kapitalismens behov ned over hodene på folk, men mobiliserer dem tvert imot til motstand.

VALGKAMPEN GJELDER ikke bare en kamp om stemmene. Den gir oss store muligheter til å spre politisk innsikt, verve medlemmer, bygge opp lag. Valgkampen er viktig i arbeidet for våre langsiktige mål!

Torstein Dahle, leder

Vervekampanje!

Verv en eller flere personer til RV i valgkampen og du er med i trekningen om 10 t-skjorter med RV-logo.

Hvorfor bli med i Rød Valgallianse?

RV er mot privatisering og for en bedre velferdsstat for alle

RV vil sprengte de trange rammene i kommuneøkonomien

RV er for sosialistisk folkestyre

RV – med folk mot makta

RV er antikrigspartiet

RV er feministisk

Bli med i RV!

Folk i arbeid kr. 300,-

Studenter/trygda kr. 100,-

Til kontonummer 7878.05.75424

Det er først når medlemskontingenten er betalt at du er medlem. Vervekampanja varer fra 1. august til 15. september.

Valgkampen er i gang!

VALGKAMPEN er i gang! Og vi henger med. Den innsatsen vi gjør i kommune- og fylkesstyrene er viktig for folk. Organisasjoner og aksjonsgrupper bruker RV-politikere aktivt fordi de opplever at vi tar dem på alvor og at vi er deres stemme inn i kommune- og fylkesstyresalene. Vi setter lojaliteten til folk, ikke budsjettbalanse, først. Vi trenger ikke lyge, slik de andre partiene må for å pynte på politikken sin i valgkampen, vi har den beste politikken for folk flest! Og RV trengs i kommune-styrene, kanskje mer enn noengang. Elendig kommuneøkonomi fører til massiv rasering av folks velferdstilbud gjennom budsjettkutt og privatisering over hele landet. Mens de andre lydig kutter til beinet på skole, helse, kultur og eldre, plasserer vi ansvaret der det hører hjemme; på en styrerik norsk stat. Det trengs et kommuneopprør i Norge, og det skal RV gå i spissen for!

OVER DET ganske land er RVere i full sving med å forberede stands, skrive leserinnlegg og skole seg til debatter og kommunestyrearbeid. Landsstyret har jobbet med å legge til rette og produsere materiell som lag og medlemmer kan benytte slik at forberedelsene til valgkampen blir enklest mulig. Hovedsakene våre er kommuneøkonomi, antiimperialisme og motstand mot EU og EØS. I skrivende stund har RV anmeldt Ariel Sharon, vi har tatt initiativet til demonstrasjoner mot den samme mannen og vi har allerede hatt utspill om alle hovedsakene og mye mer. Det skal vi selvsagt fortsette med fremover.

LITT OM PLANENE videre: RV er tatt inn i NRKs lune varme igjen etter en fatal utestengelse fra NRKs valgsendinger for to år siden. Torstein Dahle skal i partilederdebat. Følg med, følg med! Den blir i NRK Fredag 12. september og i TV2 lørdag 13. september. I tillegg er Torstein invitert til partilederutspørring, som det er NRK radio som tar seg av i år. Utspørringen av Torstein kommer i programmet «Her og nå» onsdag 10. september. Torstein skal også delta på Folkemøte i regi av NRK i Tromsø 26. august.

LEDELSEN REISER dessuten på valgkampturne. Flere av oss skal besøke lokallag forskjellige steder i løpet av august. Vi skal delta på valgkampåpninger, på debattmøter, holde apeller og ellers forhåpentligvis være til inspirasjon for valgkampaktivister rundt om i Norge. Bruk oss!

VI FÅR DAGLIG tips og innspill fra folk i RV-landet, og det trenger vi: det er vanskelig å sitte i Bergen eller Oslo og holde seg fullstendig orientert om alt som skjer overalt. Fortsett med det! Kontakt oss også gjerne hvis det er noe vi kan gjøre for dere eller om ting dere lurer på, så skal vi prøve å hjelpe så godt vi kan. God valgkamp!

Josephine Munch Rasmussen, politisk sekretær for RV

Valgkamptips

Bruk hjemmesida www.rv.no/valgkamp. Her vil du finne oppdaterte nyheter, materiellforslag, leserbrev, oversikt over alle RVs lister, mulighet for å laste ned logoer og bilder. På hjemmesida er også linker til lokallags hjemmesider.

På debattlista vil det være diskusjoner og tips gjennom hele valgkampen. Meld deg på til ann-mari@rv.no.

Bestill materiell til lokallaget: Penner, t-skjorter, plakater, verveløpesedler, sosialismeløpeseddel, anti-imperialismeløpeseddel (med Rød Ungdom), kortversjon av prinsippprogram. Ta kontakt for fullstendig materielliste og forslag til standspakke.

Bruk valgkampen til å profilere den lokale lista og ikke minst dra med interesserte og nysgjerrige på lokal aktivitet. Studietvalget utarbeider blant annet forslag på møteserie om aktuelle spørsmål til høsten.

BYGG RV: Bruk valgkampen til å organisere folk! Her fra Bergen 2001. Foto: Thor Brødreskift, KK

INNSPURT PÅ STAND: Hilde Kalleklev, Bergen 2001. Foto: Thor Brødreskift, KK

Hvorfor stiller RV til valg?

RV bringer dagskampen inn i kommunestyrene. Her står RV sammen med folk - mot makta.

> TEKST: MARTE MJØS PERSEN, NESTLEDER RV

Det å stille til valg er noe RV stadig diskuterer. Det er bra. Nå er valgkampen i gang igjen, og RV stiller flere lister ved dette valget enn vi gjorde ved forrige kommunevalg. Hvorfor oppsummerer vi listestillingskampanjen vår som vellykket? For å svare på det må jeg først si noe om hva RV er. RV er et revolusjonært parti. RV ønsker en radikal omveltning av samfunnet, en revolusjon. En revolusjon der folk flest tar makten fra de få som har makten i dag. RV har en sosialistisk og feministisk innsikt. Slik sett skiller vi oss grunnleggende fra de andre partiene vi sitter sammen med rundt om i kom-

munestyrene og på fylkestingene. Dette er på det teoretiske nivået vil noen si, og at å jobbe parlamentarisk er per definisjon reformistisk og vil ikke hjelpe oss frem mot en sosialistisk revolusjon. Men hva gjør RV til et revolusjonært parti i praksis? Det viktigste er etter min mening at vi fører folks kamp mot systemet inn i kommunestyrene. Vi tar folk på alvor og jobber sammen med dem både i fronter og aksjoner. RV ønsker et utvidet folkestyre. Et sosialistisk folkestyre. Et folkestyre der folk faktisk har en reell påvirkningskraft. En kvinne, en stemme. Dit er det langt frem.

Viktige representanter

Men hva har så dette med kommunevalget høsten 2003 å gjøre? RV stiller til valg til tross for at det synes umulig å få gjennomført noe av det vi tror på. Til tross for at vi om mulig er enda lengre fra et reelt demokrati hvor enhver kvinne og enhver mann har en stemme hver

Bestill t-skjorter og topper til valgkampen

Med RV-logo:

svarte/hvite t-skjorter 120,-

svarte/hvite topper 180,-

Med kvinnetegn:

røde topper 180,-

røde t-skjorter 120,-

svarte singletter 180,-

Bestilles fra Bergen RV

55 31 64 21 eller stinea@rv.no

som teller nøyaktig likt, enn noen gang. I forrige periode trakk en av RVs representanter seg fra kommunestyret. I protest mot at kommunen ikke hadde muligheter til å gjennomføre de mest maktpåliggende oppgaver på grunn av dårlig økonomi. I protest mot at det ikke er sånn at flertallets vilje blir praksis. En forståelig reaksjon på en desperat situasjon, men RV ønsker å synliggjøre situasjonen gjennom å arbeide i kommune-styrene. De som stemmer på RV ønsker oss til stede for å kjempe sammen med dem og for deres saker og syn i kommunestyret.

Lovpålagte oppgaver kuttes

RVs landsmøte vedtok at kommuneøkonomi skulle være en av hovedsakene ved siden av antiimperialisme/antikrig og motstand mot EU/EØS denne valgkampen. Hvorfor kommuneøkonomi? Kommuneøkonomien er dårlig. Alle vet det. Kommunene har ansvaret for de fleste oppgavene innenfor velferds-samfunnet, blant annet skole, barnehager, eldreomsorg, kommunehelsetjenesten så vel som kultur og idrett. Altså oppgaver som er viktige for alle i samfunnet, i hvert fall i deler av livet vårt. For disse tjenestene betaler vi skatt. Og det meste av skatten vi betaler går til staten. RV arbeider for at mer av skatteinntektene skal gå til kommunene. Mange av de oppgavene kommunene har ansvaret for, er lovpålagte oppgaver. Slik som for eksempel sosialhjelp. Likevel ser vi at kommunene i dag kutter i disse tjenestene. Dette gjør tilbudene dårligere for folk, og vi får et stadig større press for konkurranseutsetting og privatisering. RV støtter kommuneopp-rør og fremmer forslag i kommunestyrene om tilslutning til aksjon For Velferdsstaten. RV går også mot enhver form for privatisering og konkurranseutsetting. RV jobber sammen med folk – mot makten. I denne sammenheng mot staten som tyner kommunene slik at det offentlige stadig er nødt til å åpne for markedet for å løse sine velferds-oppgaver. Men også mot de andre partiene som ofte er mest opptatt av posisjoner for seg selv og sine egne og budsjettbalanse enn de er av å løse oppgavene de er pålagt.

Kampen inn i kommunestyrene

Det RV gjør ved å bringe kampen inn i kommunestyrene, ved å være kompromissløse i forhold til makten, gjør oss sterke. Ikke fordi vi oppnår makt og posisjoner, for det gjør vi ikke og er heller ikke interessert i, men fordi vi er på lag med folk flest. Rød Valgallianse er i ferd med å bli etablert som et reelt alternativ for folk i valg. Ikke alle steder i landet, men stadig flere steder. RVs representanter gjør en god jobb og folk stoler på dem. Både som "ombudspolitikere", men ikke minst

fordi RV har en helhetlig politikk. En politikk som bygger på en helhetlig analyse av samfunnet og som gjør at vi har prinsipper i politikken vår. RV viker ikke på prinsippene for å være populære. RV vingler heller ikke i viktige saker. Vi skiller ikke nødvendigvis mellom "kommunepolitikk", "stortingspolitikk" eller utenrikspolitikk. Derfor bringer vi spørsmålet om krig mot Irak inne i kommune-styrene fordi det angår oss, og det angår folk flest. Det er ikke i folk flests interesse å føre imperialistiske kriger mot andre fattige folk for å få hånd om naturressursene deres. RV vil at folk skal ta makten over samfunnet og egne liv der de er, og vi jobber i tråd med prinsippene våre.

Nødvendig å stille til valg

I dagens situasjon mener jeg det er helt avgjørende å stille til valg for å føre en revolusjonær praksis. Vi gir folk som kjemper mot skolenedleggelse et håp. Et håp om at det nytter å slåss, mot makten og for en reell innflytelse over egne liv. Det gir oss, og folk, en styrke.

Vi skal derfor glede oss over at RV stiller til valg i flere kommuner enn tidligere, at vi er styrket flere steder enn tidligere. Dette gir oss styrke til å kjempe mot urettferdighet, både lokalt og globalt, og det er godt å vite at vi ikke er alene. Vi kan ane en økning i tilslutning, og kanskje er det fordi flere gjennomskuer skjørheten og inkonsekvensen hos de andre partiene. Vi ser at de fleste partiene har slagord som tilsynelatende stiller seg bak folket, og kanskje er noen av dem til og med bedre enn vårt eget "Folk først" eller varianten "Med folk – mot makta". ("Barn og unge først" -SV, "For folk flest" -FRP, "Lokalstyrke framfor fjernkontroll" -SP, "Fordi vi trenger hverandre" -AP) Det betyr ikke at partiene faktisk er på folks lag. Det oppdager stadig flere, og samtidig oppdager folk hvem som i praksis spiller på lag med folk. «Folk først», er vårt slagord, og tittelen på vår løpeseddel om RVs viktigste saker. Å stille til valg og kjempe for flest mulig stemmer og flest mulig mandater vil være grunnleggende for at parolen Folk Først skal få gjennomslag.

En markeds

I den pågående debatten om Finnmarksloven og samiske rettigheter er det viktig å minne om bakgrunnen for at samiske spørsmål omsider ble satt på dagsorden.

> TEKST: HEIÅKA SIKUM OG JON-ARNE JØRSTAD, SAMISK RV

KRAV OM ANERKJENNELSE av samiske rettigheter under Alta-kiampen fikk ballen til å rulle. På et møte i Kautokeino i 1981 lovet daværende kommunalminister, Harriet Andreassen, at det ikke skulle foretas større naturinngrep før samiske rettigheter var blitt utredet. I tida det har gått siden, 12 år etter ratifiseringa av ILO-konvensjon 169 om urfolk og stammefolks rettigheter og 19 år etter at den første innstillinga fra Samerettsutvalget kom, har myndighetene trenert oppfølginga av Samerettsutvalget sine innstillinger og ILO-konvensjonen. Samtidig har myndighetene bit for bit prøvd å innskrenke samenes og lokalbefolkninga i samiske områder sine rettigheter. Dette gjelder både i forhold til fiskeriene, utmark og ikke minst i med beslag av store områder i Troms og Finnmark for oppretting og utviding av militære øvingsfelt. Etter gjentatte klager og rapporter fra samisk hold, har regjeringene de siste 10 år fått flere kritiske spørsmål fra FN-hold for ikke å følge opp sine forpliktelser.

Justisminister Odd Einar Dørum, har gitt uttrykk for tolkinger av ILO-konvensjonen og FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter som er svært så tvilsom jus og politisk sett helt uakseptabelt. Vi mener at loven om rettsforhold og forvaltning av grunn og naturressurser i Finnmark må ta hensyn til at staten Norge er opprettet på territoriet til to folk, samer og nordmenn, og at samene dermed er ett av de to statskorstituerende folk i Norge.

REGJERINGA SITT LOVFORSLAG konkluderer med at samene ikke har noen særskilte rettigheter til land og ressurser i Finnmark. Det nye forvaltningsorganet for Finnmark skal ha det "privatiserte" Statsskog som mal, overta alle deres forpliktelser, avtaler og ansatte. Det forretningsmessige aspektet ved Statskog og tilknytning til staten var avgjørende for utvalget si vurdering om at Statskog var uegna som modell. I tillegg mente folkerettsgruppa som arbeidet parallelt med utvalget at en modell hvor Sametinget ikke oppnevnte flertallet i forvaltningsorganet sitt styre, neppe var i samsvar med ILO-konvensjon 169. At staten skulle sitte på begge sidene, både være re-

-liberalistisk prøveklut

presentert i forvaltningsorganet og være motpart, var også en uhørt tanke for juristene. At lovforslaget innskrenker rettighetsområdet ved å utelukke fiskeri, olje og gass og liberalisere mineraleiting og gruvedrift enda mer enn i dag, strider også mot all fornuftig tolking av de internasjonale konvensjonene Norge har slutta seg til.

LOVFORSLAGET VIL SVEKKE hele Finnmarks befolknings rettigheter i forhold til det de har i dag. Flere internasjonale selskap, bl.a. Rio Tinto Zink, har avventet samerettsutvalgets behandling og unnlatt å foreta inngrep i samiske områder, og Røkke og innlandske og utenlandske storredere håper på enda friere tøyler enn de har i dag. Om lovforslaget blir vedtatt, vil naturområdene og ressursene legges åpne for alle EU-borgere, ressursvernet blir svakere enn det som var tilfelle før Alta-kampen. Utifra forslaget til Finnmarkslov ville for eksempel Alta-utbygginga kunne blitt gjennomført uten at noe organ i fylket kunne ha stanset det.

VI HAR I OVER 10 ÅR observert hvordan norske myndigheter har jobba også internasjonalt for å svekke ILO-konvensjon 169 ved å få godtatt ei fortolking av "eiendomsrett" ("possession" på engelsk) med det svakere "bruksrett", og "sjølbestemmelse" til det svakere "medbestemmelse". Blant urfolksrepresentanter fra hele verden har dette vakt sterke reaksjoner. Ikke minst fordi ILO-konvensjonen ble oppfatta som et kompromiss for at urfolk skulle ha tilnærma lik rett til sjølbestemmelse som andre folk som har vært koloniserert. I utgangspunktet mener vi at det samiske folket har samme rett til sjølbestemmelse som

andre folk. Det kan ikke settes begrensninger på rettigheter utifra antall folk for eksempel. At det finnes mange praktiske og politiske grunner til ikke å gå inn for oppretting av en egen samisk stat, må ikke få oss til å avskrive rettigheten.

REAKSJONENE blant "norske" partier på "Finnmarksloven" har vært som venta, utenom en ting; Fremskrittpartiet har vært spilt helt utover sidelinja av Olaf Gunnar Ballo fra Sosialistisk Venstreparti. Ingen har greidd å markedsføre samehetsen og motstanden mot samiske rettigheter så vellykka som han. Mens det var Carl I. Hagen som raste ut i media som verst i 1997 da Samerettsutvalget leverte si siste innstilling (og Ballo og SV i Alta som fulgte villig opp), har Hagen i år ikke hatt sjanse til å konkurrere med Ballo. At partileder Halvorsen ikke kan uttale seg i det hele tatt om SV sitt syn mens Ballo raser rundt i landets media, er også symptomatisk. I 1997 kunne partilederen heller ikke uttale seg før innstillinga fra Samepolitisk utvalg i SV hadde levert si innstilling. Den kom, men ble sabotert, særlig pga motstanden fra SV i Alta med Ballo i spissen. Nå vil altså Halvorsen ha ei ny innstilling fra et nytt utvalg, denne gangen med Ballo inne, før hun kan uttale seg. Henry Minde, som leda utredningsarbeidet i 1997, er ikke med i den nye utredningsgruppa.

DEBATTEN OM Finnmarksloven er etter vår mening en prøveklut på hvor langt det er mulig å gå når det gjelder å innskrenke folk sine rettigheter og innføre åpen markedsstyring av politikken. Det nye Samerettsutvalget skal utrede rettigheter for Troms, Nordland, Trøndelags-fylkene og Hedmark

(om lag halve Norge til sammen med Finnmark) og vil naturlig nok bli påvirket av debatten nå og de vedtak som blir gjort når det gjelder Finnmark. Vi vil på det sterkeste advare folk på venstresida å la seg villedes av politiske dilettanter og halvrasister som Ballo i den oppheta debatten som foregår nå.

URFOLKS RETTIGHETER: Samisk bruksrett eller eiendomsrett til ressursene i Finnmark er sentralt i debatten om ny Finnmarkslov. Foto: Klassekampen.

SAMISKE RETTIGHETER

- Sentrale utredningene og lovendringer

I 1980 nedsatte myndighetene samerettsutvalget. Dette utvalget fikk i oppgave å vurdere sarnenes rettsspørsmål i forhold til naturressursene, vurdere opprettelsen av et eget folkevalgt organ og å vurdere en egen samisk grunnlovsparagraf. I 1984 freستا Samerettsutvalget å opprette et eget Sameeting og å utrede et organ samisk grunnlovsparagraf.

I 1987 ble Same-loven vedtatt, og i 1989 ble Sameetinget i Norge opprettet. Dets oppgave er, slik Same-loven sier, å ta opp saker som berører samene og på denne måten være samenes talerør overfor norske myndigheter. Sameetinget er fortsatt bare et rådgivende organ som ikke har beslutningsmyndighet. Same-loven sier også at samisk og norsk er likeverdige språk, noe som igjen har ført til at Språkloven ble innført i forvaltningsområdene i 1990.

I 1988 ble Grunnloven endret, og gjennom Grunnlovsparagraf 110a ble samene det sterkeste rettssystemet, og med at loven pålegger staten et positivt, forpliktende ansvar når det gjelder å legge forholdene til rette for at det samiske samfunnet og den samiske kulturen skal kunne utvikles. (St.meld. nr. 41 1986-87:10-11)

NORGE TILTRADTE FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter i 1966. I § 27 heter det at i stater hvor det finnes etniske, religiøse eller språklige minoriteter skal disse gruppene ikke fratøves retten til, sammen med andre medlemmer av gruppen, å dyrke sin kultur, bekjenne og praktisere sin religion, eller bruke sitt eget språk. (St.meld. nr. 41 1986-87:13). Artikkelen er klar på det som gjelder religion og språk. Når det gjelder kulturbegrepet kan artikkelen tolkes dihen at samene har krav i forhold til næringer (kombinasjonsnæringer, fiske og reinndrift) for å kunne utvikle sin kultur. Dette har for så vidt også norske myndigheter lagt til grunne for sin tolking av og sine forpliktelser i forhold til konvensjonen (lf. St.meld. nr. 41 1986-87:9). Dersom denne tolkingen skal etterfølges, må samene erkjennes rettigheter til land og vann områder.

EN ANNEN VIKTIG internasjonal rettsavtale er ILO-konvensjonen nr. 162, som tar for seg rettighetene til urbefolkninger og stammefolk i selvstendige stater. Konvensjonen ble ratifisert av Norge i 1990, og trådte i kraft i 1991. Hovedprinsippet i konvensjonen er urfolks rett til å bevare og videreutvikle sin kultur, og myndighetenes forpliktelse til å ivareta dette ved å anerkjenne deres eiendomsrett til territorier som blir definert som urfolksområder. (St.meld. nr. 41 1986-87:10)

Overtar stafettpinnen etter Aslak

Anne Kalvig tar over stafettpinnen etter Aslak Sira Myhre i Stavanger kommunestyre.

Aleinemora på 30 er leder i Kvinnefronten i Stavanger og meldte seg inn i RV etter at hun sa ja til å toppe lista. Hun syntes tida var moden for å engasjere seg partipolitisk.

> TEKST: JOHANNE BERGKVIST. FOTO: ØYSTEIN HORCMO

En time før intervjuavtalen ringer Anne Kalvig og spør om vi kan utsette avtalen en li-

ten stund. Hun har kommet litt seint i gang på morgenen og vil helst ikke stresse de to guttene sine nå som de har det så koselig. Minstemann skal til faren sin, og jeg savner han når han er borte. Derfor haler jeg ut tida om morgenen, forklarer hun uten stress i stemmen.

Anne Kalvig er 30 år og aleinemor til to gutter på halvannet og seks. Men det ser ikke ut til å stjele all hennes tid. Hun er leder i kvinnefronten i Stavanger, religionshistoriker ved Høgskolen i Stavanger, i tillegg til å være RVs nye listetopp i siddisbyen. Sommeren har hun brukt til å skolere seg før valgkampen.

Hun svarer engasjert på spørsmål om hvordan det er å være aktiv aleinemor:

- Det er lett å sette opp motsetningen mellom 2-foreldre-familien og aleineforeldrefamilien, men det er mange måter å være aleinemor på. Da jeg bodde i Oslo var jeg veldig aleine – uten nettverk. Da var det noe helt annet å komme hjem til Stavanger. Her har jeg min familie med mye støtte. Det var to helt forskjel-

lige tilværelser. Aleineforeldretilværelsen er ikke én ting. Skillet går på det økonomiske – eninntektsfamilien. Men til tross for dårlig økonomi er det deilig å slippe å diskutere økonomi og stå med lua i handa, slik mange kvinner opplever i parforhold. Jeg har hatt deltidsarbeid, mens samboeren min tjente mer enn meg. Nå opplever jeg en større frihet med bare én inntekt enn mange damer gjør i parforhold. Men det gjenstår å se hvordan det blir uten overgangstønad. Det er takket være velferdsstaten at det går an å være aleine, men som alle velferdsordninger, er også støtten til aleineforeldre under voldsomt press. Fordommer mot aleinemødre på stønad er det mange av. Jeg gikk på Grønland i Oslo med den eldste sønnen min. Faren hans er fra Peru. En gammel mann smilte lurt og jeg smilte tilbake – jeg trodde han syntes sønnen min var søt. Men han sier "der går en utgift for staten". Det verste er at jeg tenkte "hjelp han har rett". Hvordan kunne han vite at jeg var aleinemor? Det er en mor-

”Viss det var en tid jeg skulle engasjere meg partipolitisk måtte det være nå. Vi lever i pressa tider: privatiseringsbølgen, krig og elendighet. Folk må ta viktige valg nå”

- Anne Kalvig, Førstekandidat i Stavanger

som historie, men sier mye om fordommer en møter.

- Du er ikke bare nyinnmeldt i RV, men tar også over etter Aslak. Hvorfor RV?

- Jeg har ikke vært aktiv i partipolitikken før – bare Natur og Ungdom, Nei til EU og Kvinnefronten. Jeg måtte skynde meg å melde meg inn i RV i vår etter at jeg sa ja til å toppe lista. Viss det var en tid jeg skulle engasjere meg partipolitisk måtte det være nå. Vi lever i pressa tider: privatiseringsbølgen, krig og elendighet. Folk må ta viktige valg nå.

- Jeg tenkte ikke så mye på det å ta over etter Aslak, men folk kommenterer det jo. Sist fikk RV inn to i bystyret på grunn av Aslak. Han er en politisk tungvekt, så det eneste jeg kan gjøre er å være ”meg sjøl”. Det at jeg er jente og aleinemor, og ikke en erfaren slugger, tror jeg mange kan sympatisere med.

Skremt av treigt folkevalgtarbeid

- Jeg blir skremt av hvor treigt det folkevalgte arbeidet går. Bystyret har enorme saksbunker, fordi man har valgt å ha få bystyremøter, og desto flere formannskapsmøter. Det er demokratisk uheldig og ikke mulig å behandle sakene grundig. Bystyret sitter blant annet med kanonmange reguleringssaker, mens en rekke viktige saker delegeres til formannsskap og diverse styrer og utvalg. RV protesterte i vår mot at en sak om konkurranseutsetting ble delegert til formannskapet og fikk slått fast at det ikke var lovhjemmel for det. Jeg vil inn og gjøre noe med at det ikke er i bystyret avgjørelsene blir tatt.

- Hvordan vil du styrke kvinnesakene i kommunestyret?

- Ballasten fra Kvinnefronten gjorde at jeg turte å si ja. Alt som har med nedbygging av velferdsstaten og utarming av kommunesektoren å gjøre, er viktige kvinnesaker. Kvinner er avhengige av denne sektoren både som arbeidsgiver, og som garantist mot økonomisk ufrihet og private løsninger, som forsterker kvinneundertrykkende strukturer. Men med industripolitikk og andre sånne RV-saker har jeg liten erfaring. Jeg kan mer om barnehage, skole og sjukehus, for dette er felt jeg har erfaring med. Vi vært klare på i Stavanger at ingen skal kreve at alle kan alt – vi skal ha lagarbeid.

Kari Kallhovd er nummer to på lista og har lang AKP/RV-fartstid og erfaring fra bystyret i forrige periode, så det er betryggende. Vi vil blant annet ta fatt i vakansbudsjetteringen i sjukehjemma. For å få økonomien til å gå opp, kalkulerer de med ubesatte stillinger. Det fører til økt press på de ansatte og underrapportering av hva sjukehjemma trenger. Vi ønsker å samarbeide med Kvinner på Tvers. Vi må alliere oss med fagbevegelsen.

Vold hindrer kvinners deltakelse

Vi har levert inn ei liste med elleve punkt mot vold mot kvinner etter et bredt politisk møte mellom kvinneorganisasjonene, politiet og Krisesentersekretariatet. ”Alle” er opptatt av dette, men det er sjelden det skjer noe. Det ble arrangert et seminar for bystyret om temaet. Forslag til handlingsplan er oversendt rådmannen. Det blir spennende å se hvordan det vil se ut og om den vil bli gjennomført. Jeg har sjøl opplevd vold fra menn og den klassiske skammen. Opp mot halvparten av kvinner har opplevd vold eller trusler om vold. Det er grunnleggende i vårt samfunn, og det er rystende galt. Det hindrer kvinners aktive deltakelse. Sjølforsvar og sjøllitiskurs for unge jenter er noe som burde inn i skolen. Jeg ønsker å ta med denne konkrete kampen mot vold mot kvinner, og barn. Vold er det klareste bildet vi har på patriarkatet som grunnleggende premis. Det forsvant ikke med statsfeminismen.

Kvinnevirkeligheten lett glemt

- Du har også kritisert LO for ikke å løfte fram 6-timers dagen som et av sine krav?

- Gerd-Liv Valla har sagt om 6-timers-

dagen at hun ikke ønsker å bli fortalt at hun burde arbeide mindre. LO har diskutert i større grad andre typer omorganisering av arbeidsdagen – 4-dagers uke og lange skift. Kvinnebevegelsen roper varsku om at dette ikke gir det samme som den kvinnepolitiske gevinsten som 6-ti-

mersdagen. Daglig kortere arbeidsdag er viktig fordi man ikke kan spare opp alt det usynlige arbeidet til den dagen man har fri. Kvinnevirkeligheten blir glemt med fleksibiliseringslinja. Det gamle slagordet ”8 timers arbeid, 8 timers hvile og 8 timers søvn” er en god spøk for kvinner.

- Synes du 6-timersdagen lett drukner som et ”urealistisk krav”?

- Med økt arbeidsløshet og mange sjukemeldte er det en logisk, nærliggende reform. Men 6-timers dagen innebærer en reduksjon av arbeidstida, så lønnsutgiftene vil gå opp for bedriftene. Derfor er et statlig grep nødvendig. Det naturlige ville være å prøve det ut i offentlig sektor. Men for mange kan det være fjernt i en tid hvor det private næringslivet har kampanjemotto som ”how to do more with less”. Derfor er det et viktig anti-kapitalistisk krav, som sier at arbeid skal tilpasses folk og ikke omvendt.

- Som både kvinneaktivist og forsker har du kritisert akademiske feminister for å ikke delta i kvinnekampen?

- På 70-tallet var feministiske forskere aktive i kvinnekampen. I dag er de fleste ikke kvinnepolitisk organisert. De finner løsninga i et lukka rom, men synest i mindre grad å ville fremme politiske krav og kampsaker deretter. Det er en viktig allianse mellom akademien og det politiske livet – i kvinnekampen har det ført til den likestillingspolitikken vi har i dag. Mange feministiske forskere ser et frigjøringspotensiale i det de gjør. Det svekker kvinnebevegelsen at de ikke er aktive.

Kvinner blir gjort til et ikon

- I høst foreleser du om islam på høgskolen – hvordan ser du på islamiseringen?

- Det går en vekkelsesbølge over den muslimske verden. Mange kvinner omfavner islamismen. Hvorfor? De er jo ikke dumme og vil ikke sin egen maktesløshet. Det kan være en strategi, og det kan handle om press, eller også begge deler i ulike sammenhenger. Selvfølgelig handler det også om tro og overbevisning. Men religiøs revitalisering er med på å åpne flere rom for kvinner i land som er strengt tradisjonalistiske. De kan bli med i reine kvinnegrupper, og kan bevege seg på en annen måte enn før. Før kunne de kanskje kle seg vestlig, men var begrenset til hjemmet. De var prinsesser i glasshus. Ved å ta på seg hijab som uniform kan de i noen tilfeller få større spillerom.

Vi kan se at islamisme kan virke frigjørende for kvinner, men vi må se på det overordna. Vi må også vurdere alliansene fra sak til sak mellom vestlige feminister og muslimske feminister. Hva er undertrykkende strukturer? Men vi må i større grad se vekk fra symboler som sløret, ellers mister vi muligheten til å diskutere andre ting. Tegnet på et patriarkalsk samfunn er at kvinner blir gjort til symbol for noe annet enn seg sjøl. De blir et ikon eller objekt kulturen skriver seg inn i.

- Representerer ikke hijab til tross for tildekkingen en økt seksualisering av kvinners kropp?

- Mannens blick blir utgangspunkt for hva kvinner gjør med kroppen, akkurat som skjønnhetstyraniet med silikon, slanking og barbering av kroppshår. Muslimske kvinner har flytta de kroppslige grensene til tøyet. Men det handler om det samme: kropp, seksualitet, blick og menns definisjonsmakt. Men slør betyr heller ikke en ting. Anne Sofie Roald, ei norsk muslimsk konvertitt og islamforsker ved Høgskolen i Malmø, sier at når folk ser ei nonne, tenker de ærbødighet, innsatsvilje, valg og pietisme – ofte positive assosiasjoner. Når de ser ei muslimsk kvinne tenker de offer og undertrykt.

Stort spenn

- Har venstresida hatt en uklar holdning til islamsk fundamentalisme?

- Mange islamistiske bevegelser har et grunnleggende sosialt politisk engasjement som har fellestrekk med venstresidas dagsorden. Det har kanskje gjort at venstresida har vært ullen. Det er et stort spenn mellom kulturrelativisme og universalisme. Det er viktig å anerkjenne den andre som fullverdig samtalepartner. Det betyr at man må si hva man mener, også være kritisk. Gjør man ikke det, aner-

kjenner man ikke den andre. Venstresida har vært redd for ringvirkningene en slik kritikk vil ha for alle innvandrere. Vi må jo alltid vurdere hvilke virkninger et skyts får, samme hvor rettferdig det kan være.

Det er heller ikke godt å si hvordan et islamistisk samfunn vil være. Den muslimske verden er kjempekompleks og spenner fra Indonesia i øst til Vest-Afrika. Islamistene er stort sett i opposisjon. I Tyrkia balanserer det islamistiske AKP på EU-søknadseggen. Det gjenstår å se en islamistisk gruppe få frie tøyler til å forme et helt samfunn. Selv i Iran var det sterke sosiale føringer fra folk på prestestyret, og Khomeinis innføring av velayat-e faqih-prinsippet var og er omstridt. Men et slikt samfunn vil i en eller annen form praktisere sharialovgivning, og helt klart være kjønnsdelt. Vi må aldri fire på motstanden mot å dele folk kategorisk inn i kjønn. Men vi må heller ikke slutte å diskutere med folk som gjør det. Jeg diskuterte med et av medlemmene i den asiatiske-britiske gruppa Fun-Da-Mental, som så ut som en riktig Bin Laden-type. Han mente han var en kvinnefrigjører og hadde Aisha, favorittkona til Muhammed som ideal. Hun var ei sterk og sjølstendig kvinne og deltok til og med i krig.

Alternativ terapi og kjønn

Men mitt egentlige spesialfelt er nyreligiøsitet og New Age, hvor kjønnsideologien i ikke akkurat er veldig radikal. Den omfavner jungiansk arketypetenkning. Forestillinger om at vi skaper vår egen virkelighet gjennom bevisstheten vår, står sterkt, og dette blir framstilt som frigjørende. Jeg søker nå om midler til å forske på alternativ terapi og kjønn. Det er et par millioner møter mellom terapeuter og pasienter årlig. Jeg vil se mer på hva som blir sagt om kropp og helse, kjønn, skyld og skam.

Vi blir avbrutt av Anne Kalvigs mobil. Både ekssamboer og barnehage ringer etter henne. Det er kanskje på tide å avslutte intervjuet?

- Håper du ikke har fått helt gnagsår i ørene, avslutter hun muntert før hun haster videre.

”Søsteren min står som førstekandidat for RV i Stavanger. Jeg har sansen for hennes synspunkter, hun er en fornuftig dame, så det veier tungt.”

- Søsteren Siri Kalvig til Dagsavisen om sitt partivalg til høsten

Elevgeriljaen fortsetter

HØSTEN FOR 2 ÅR SIDEN la RU ut 13 lærebøker på internett til fri nedlasting. Aksjonen ble anmeldt av forleggerforeninga og i midten av mai 2003 var rettssaken. Forleggerforeninga krevde ca. 183.000 i erstatning for advokatutgifter i forbindelse med saken og staten hadde i tillegg ilagt Rød Ungdom en bot på 50.000. Rød Ungdom vedtok ikke boten fordi kravet ikke stod i forhold til aksjonen som var utført. Vi hadde først og fremst en politisk aksjon for å skaffe blest rundt kravet om lik rett til utdanning. Forleggerforeninga har ikke klart å påvise noe tap på grunn av denne aksjonen. I tillegg er 200.000 penger vi ikke akkurat har til overs. Rettssaken varte i to dager. Vi hadde som mål å få en mest mulig politisk rettssak og mediaomtale som skulle dreie seg om prinsippet om lik rett til utdanning, aktor ønska seg minst mulig av dette. Kort sagt så handla den første dagen om det tekniske (hvor lang tid det tar å laste ned bøkene) hvor aktor prøvde å sannsynliggjøre at forleggerforeninga har hatt et tap og derfor trengte å betale 183.000 til advokater for å hindre mer tap. Andre dagen var politisk, hvor vi prøvde å få fram hvorfor vi hadde aksjonen, på hvilket grunnlag og hvor stor støtte prinsippet om lik rett til utdanning har.

I LØPET AV RETTSSAKEN lanserte vi Rød Ungdoms ElevGorilla, en person med gorillamaske og plakater om gratis skolebøker fulgte etter Kristin Clemet under hele rettssaken. Den skulle minne henne på at hun hver dag bryter loven ved å la elevene betale regninga for læremidlene. Pressa elska denne gorillaen som nådde diverse aviser og flere TV-kanaler, Clemet uttalte til Nettavisen at "apemannen" irriterte henne, Vi oppnådde med andre ord det vi vilde.

RETTSSAKEN ENDTE MED at aktor la ned påstand om 50.000 i bot, ca. 183.000 i erstatning til forleggerforeninga, pluss minst 5.000 i

saksomkostninger. Vår advokat mente vi burde bli frikjent på alle punkter, men som en sekundær løsning at vi bare skulle få en mye mindre bot av staten for sivil ulydighet. Grunnlaget for de veldig sprikende påstandene er at aktor mente man ikke skal se på det politiske i saken, men bare lovbruddet. Det var vi selvfølgelig uenig i.

MANDAG 26. MAI falt dommen; 100.000 i erstatning til forleggerforeninga og 25.000 i bot. Den eneste formildene omstendigheten var at Rød Ungdom hadde dårlig økonomi. Det ble ikke tatt hensyn til at det var en sivil ulydighetsaksjon. Vi anka på stedet og kunngjorde at vi nå også jobber med et søksmål mot staten for brudd på opplæringsloven. Om anka går igjennom får vi sannsynligvis vite i løpet av august.

HVORFOR AKSJONERTE VI og var det verdt det? Politikere fra stort sett alle partier har i mange år lovet gratis skolebøker, uten at særlig resultater. Giske bevilga i 2001 100.000 kr, en femtedel av det utdanningsdepartementet sjøl

har regna ut trengs for å gi gratis skolebøker. Året etter stoppa høyreregjeringa dette. Grunnen til at det i det hele tatt har blitt noen resultater er at de siste 10 åra har vært ute i gatene og krevd lik rett til utdanning. For det er nettopp lik rett til utdanning saken handler om. Opplæringsloven slår fast dette prinsippet: § 3-1: "Opplæringsloven i offentlig videregående skole eller i lærebedrift er gratis". Det handler om at alle skal ha muligheten til å ta den utdanninga de ønsker uten at pappas lommebok skal spille noen rolle og da må skolebøker og andre læremidler være gratis. Men den handler også om retten til å ha politiske aksjoner (sivil ulydighet) uten at det skal føre til trustar og nedleggelse. Skoleelever har i mange år prøvd å gå gjennom de anerkjente kanalene ved å demonstrere og drive lobbyvirksomhet gjennom Elevorganisasjonen; og det har ikke gitt særlig resultater. Det trengtes frekkere metoder for å få saken opp på dagsorden. Og det klarte Rød Ungdom ved å legge bøker ut på nett.

DOMMEN OG RETTSSAKEN om skolebokaksjonen forandrer ikke på disse prinsippene. Det er ikke mindre feil at elever hvert år må betale regninga for skolebøker selv om Rød Ungdom bryter loven for å prøve å hindre dette. Regjeringas brudd på opplæringsloven blir heller ikke mindre selv om Rød Ungdom blir dømt som vanlige kriminelle. Derfor prøver vi nå å rette skytset direkte på dem som gjør lovbruddet, nemlig regjeringa, med Kristin Clemet i spissen. ElevGorillaen vil gjenoppstå til valgkampen og følge etter utdanningsministeren til kravet om gratis skole er innfridd. Vi gir oss med andre ord, ikke.

Marijke Berdahl, Leder Rød Ungdom

Foto: Robert Bråten, Klassekampen

Opprør trues av portoendringer

DET ER FARE FOR kraftig prisøkning på portoen på alle trykksaker etter at Posten Norge AS er bedt av Post- og teletilsynet (PT), med henvisning til Posten Norges konsesjon, om ikke ta hensyn til innholdet i aviser og blad når portoen fastsettes. Det vil føre til kraftige prisøkninger for alle trykksaker som har betalt en lavere porto enn reklametrykksaker på grunn av innholdet.

FAGBLAD, AVISER OG MAGASINER, dvs distribusjon av det som har blitt definert som "det frie

ord", har hatt en egen blad-avtale med rimeligere porto enn reklametrykksaker. Om Kultur- og Samferdselsministrene ikke griper inn vil aviser og magasiner få en portoøkning på 30% fra 1. januar 2005.

FOR MANGE MAGASINER vil det bety kroken på døra, særlig for små og aviser avhengige av portodistribusjon vil få betydelige merutgifter. Også for Opprør vil dette være dramatisk.

SAKEN HAR VÆRT KJENT for Posten siden desember 2002, men ble først offentliggjort for mediebransjen i juni i år. Planen er en gradvis omlegging av portosystemet fra 1. januar 2004, hvor målet er å innføre et helt nytt prissystem 1. januar 2005, der innholdskriteriet er helt fjernet. Første omlegging skjer fra 1. oktober i år. Men Den Norske Fagpresses Forening (DNFF), avisene og ukepressen legger sterk press på regjeringen i saken.

Johanne Bergkvist, Opprørredaktør

Privatiseringsfyrtårnet slår sprekker?

I 1999 åpna Jan Petersen valgkampen på Norges første privatdrevne sjukehem i Moss. Kommunen er en av verstingene på privatisering, men har også møtt solide fakkeltog og kreativ motstand, med RV i spissen.

> TEKST OG FOTO: ANDERS ERICSON, LEDER MOSS RV

RV-erne i Moss lar seg intervjuer i eget kontor i Folkets hus. De har lenge hatt et godt forhold til fagbevegelsen i kommunen. De har jo privatiseringshaukene som felles fiende.

- Vi har vært gjennom alle fasene av liberaliseringa, sier den mangeårige bystyreprerentanten og cellulosearbeideren Bjørn Aslaksen Grønna, som også sitter i Helse- og sosialutvalget. Først var det full privatisering av kinoen og så innføring av bestiller- og utførermodell, så kommunale foretak, anbudsutsetting og privat drift, men nå også med de ansatte som anbudsvinnere.

- Kinoprivatiseringa ble da bortimot vellykka, kommenterer Ketil Torstenson. Han sitter for RV i Teknisk hovedutvalg, jobber i barnevernet og er sekretær i kommuneforeninga, som nylig er blitt til Fagforbundet Moss.

Byen var heldig som fikk to unge entusiaster til å overta den nedslitte, gamle kinoen. De levde fra hånd til munn og trakk til seg andre ungdommer. I dag er de sjølsagt slukt av en kinokjede, men i begynnelsen likna det nesten en filmklubb. Men jeg vil ikke tru de hadde studert arbeidsmiljølova så nøye.

- I alle fall blé de opprinnelige ansatte sparka, sier Kjersti Solstad. Hun er vara til bystyret og teknisk og sitter i rådet for funksjonshemma. Kinomaskinisten ble omplassert til sjåfør på dagsenteret for psykisk utviklingshemma der jeg er vernepleier.

Flaggskip for privatisering

Moss er bare en halvtime fra Oslo og attraktiv for investorer som vil gjøre byen til en fasjonabel forstad. Et dusin blokker med leiligheter i 2-

RV I SPISSEN FOR PRIVATISERINGSMOTSTAND: F.v: Ketil Torstenson (representant i Teknisk hovedutvalg), Kjersti Solstad, (vararepresentant til bystyret og Teknisk) og Bjørn Aslaksen Grønna (bystyrerepresentant).

og 3-millionersklassen er under oppføring, og pengefolk pussa opp et annet industriområde og leier det ut for dyre dommer til biblioteket og bymuseet og til den nye 5-sals kinoen, der billettene koster opp til 90 kroner.

- Men kinoprosessen var atypisk, understreker Bjørn. Det neste var Melløsparken sjukehem, et tidligere aldershjem som ble fullrenovert nettopp med tanke på privat drift. Her var standarden høy, for de trengte et flaggskip for privatiseringslinja. Partena Care, et fransk konsern, fikk den første fireårskontrakten. Dette var det første norske sjukehemmet som ble konkurranseutsatt.

Bare etter et år gikk de ut offentlig og sa at de tapte penger. De påsto at de ved en misforståelse hadde gått ut fra svenske standarder for blant annet oppvarming og turnusplaner. De ba om å få mer penger, men ikke engang Høyre eller Frp gikk med på det. Derimot da byggetrinn 2 sto klart fikk de en kontrakt med "riktige" priser.

A- og B-lag

- Høyre hevder at kommunen har spart 2,5 millioner på konkurranseutsetting her, sier Bjørn. Men de velger å holde kjeft om at de da sammenlikner med gamle, umoderne institusjoner. Og de har ikke tatt med utredningskostnadene.

I begynnelsen kunne Partena med kontrakten i hånd avvise tungt senil demente ut over det de var forplikt til å ta seg av. Disse måtte sendes andre steder, og vi gikk klart i retning av et a- og b-lag. Etter at vi satte fokus på det må de i dag ta imot alle, men de får mer penger jo yngre pasientene er.

I den neste runden la også Partena inn anbud, men nå mye høyere. De hadde altså kommet seg inn på markedet med en lav introduksjonspris, men ønska ikke lenger å tape penger. Norlandia Omsorg AS (seinere kjent fra Risenga-skandalen) fikk nå tilslaget, faktisk til en million under det Partena hadde budt fire år tidligere.

- Det er opplagt at det hittil er de ansatte som taper mest på dette, sier Bjørn. Til å begynne med kunne de private driverne velge og vrake mellom ansatte, da institusjonen var ny og moderne og sikkert spennende for mange. Men veldig mange sa opp da det blant annet gikk opp for dem at helsepersonellet måtte vaske gulva sjøl. Det har vært mange krasse oppgjør mellom ansatte og ledelse, men også pasientene har fått føle det. I fjor ble det for eksempel kjent at det bare var to nattvakter på to etasjer, slik at døende kunne bli liggende aleine. Tilsynslegen skreiv til fylkeslegen og var sterkt bekymra for helsa til pasientene, da flere hadde utvikla liggesår.

Sjukepleierne i Østfold sendte bekymringsmeldinger til fylkeslegen, og på et tidspunkt hadde alle slutta. Firmaet måtte bruke vikarbyråer, og de har uten tvil tapt store penger. Nå har de fått faste sjukepleiere igjen, sannsynligvis ved å heve lønna over tariffen. Det er den eneste måten å få det til på, mener RV-erne.

Så ikke problemene

En annen side av saken er at kommuneledelsen etter et tilsynsbesøk ikke så noen som helst problemer. Og at de først etter seks måneder lot de folkevalgte få se det sterkt kritiske brevet fra tilsynslegen. Men uprofesjonell ledelse er dagligdags her i kommunen.

Da sjukehem nummer to nylig ble konkurranseutsatt var verken Norlandia eller Partena med. De ansatte fikk sjøl tilslaget, men det ligger i korta at de også må danne et kommunalt foretak for å kunne drive på de nye premissene.

Fra før av er forvaltninga av kommunale eiendommer, vedlikeholdet av parker og idrettsanlegg og en del av den hjemmebaserte omsorgen skilt ut som KF-er.

- Men glansbildet er i ferd med å falme, oppsummerer Ketil. Tusen mennesker og elleve arbeids-

-Ketil Torstenson

takerorganisasjoner gikk i høst i fakkeltog mot høyrestyre og skolenedlegging. Småpartia i den borgerlige alliansen begynner å vakle. Venstre har brutt ut og KrF gir også uttrykk for tvil.

- RV har vært aktive i denne kampen, både åpent i bystyret og i analyser som har fått beste plassering i lokalavisene, skryter Kjersti. Og til valget har vi blitt med på Moss LOs initiativ om samling mot privatiseringa, sammen med Ap og SV. Epoken med privatisering er nok ikke over, men veldig mange er fått annet syn på saken nå.

fakta

MOSS

Moss er en tidligere typisk industriby ved Øslofjorden med 27 000 innbyggere. Etter 67 år med Ap-ordfører overtok Høyre i 1995 og har nå flertall med Frp, KrF, V og PP. RV har hatt en representant i bystyret siden 1973 med unntak av 1987-91.

SE OGSÅ HJEMMESIDA TIL FREDRIKSTAD RV:

www.fredrikstad.rv.no/privatiseringslenker.html

Privat drift i Oslo

BYSTYRET I OSLO vedtok i august 2000 mot stemmene til RV og SV å la det private selskapet Arbeidsfellesskapet Kaldnes-Purao-Selmer få kontrakt på driften av Bekkelaget renseanlegg for nitrogenfjerning.

ARBEIDSFELLESKAPET Kaldnes-Purao-Selmer hadde utbyggingskontrakten da Bekkelaget renseanlegget ble bygget ut for nitrogenfjerning, og det ble i forbindelse med anbudet framforhandlet en opsjon som gjaldt drift av renseanlegget i 15 år med mulighet for forlengelse i ytterligere 5 år. Da bystyret behandlet selve utbyggingsaken i 1998 ble følgende vedtak fattet: "Byrådet fremmer en ny sak om organisering av driften av anlegget etter at bystyret har behandlet prinsippssaken om konkurranseutsetting. Saken skal innholde en vurdering av kvalitetforskjellene og kostnadsforskjellene mellom drift i egen/kommunal regi og drift i privat regi."

VANN- OG AVLØPSETATEN hadde gjort sine kostnadsberegninger og mente at drift i egen regi ville få en kostnad på om lag 28,5 mill. kroner i ett normalår, mens opsjonen hos utbyggeren tilbød drift for en pris på 26 mill. kroner pr. år. Avgjørelsen om å velge å utløse opsjonen ble gjort på basis av kostnader, en mulig besparelse på 2,5 mill. kroner pr. år. Noe grunnlag for å vurdere kvalitetsforskjeller mellom kommunal og privat drift har bystyrets flertall ikke hatt - de har lemt seg på det ideologiske: et ønske om "å få inn privat aktører, også på avløp- og rensesiden", for "å skape korrektil til et tilnærmet offentlig monopol".

VANN- OG AVLØPSETATEN hadde i 2000 en arbeidsstokk på 13 personer på Bekkelaget. Om driften ble tilbudt jobb i det private selskapet, eller ble omplassert i andre jobber innen Vann- og avløpsetaten er ikke kjent, men det er sannsynlig at Arbeidsfellesskapet har plukket dem de har ønsket å ansette. For selskapet har som det står i sakframlegget: "ikke tilsvarende driftsavtaler med Oslo kommune eller noen av Oslos nabokommuner."

DET VIL ALTSÅ kunne la 20 år før renseanlegget på Bekkelaget igjen kan driftes i kommunal regi - så fremt ikke kontrakten misligholdes alvorlig. Skal vi tippe at det før eller senere vil bli forhandlet om tillegg i prisen pga "uforutsette kostnader"?

Kari Celius, leder av RVs faglige utvalg

Den gode og farlige alliansen

Kommunene Sørumsund, Steinkjer og Porsgrunn har i samarbeid med Fagforbundet startet forsøk med effektivisering uten privatisering. Alliansen mellom fagbevegelsen og kommunen er farlig for alle som ønsker privatisering og konkurranseutsetting.

> TEKST: ROLV RYNNING HANSEN, KONSULENT VED OMSTILLINGSKONTORET PÅ FAGFORBUNDET, LØS STØRSTE FAGFORBUND.
FOTO: ØRJAN ELLINGSVÅG, KLASSEKAMPEN.

Rundt i Norge reiser godt betalte konsulenter, gjerne datterselskaper til flernasjonale selskaper som KPMG og Ernst & Young, og forteller blakke kommuner hva de skal gjøre. Konsulentene er flokkdyr. De tenker relativt likt, og er kanskje den viktigste årsaken til at kommunale moter sprer seg så raskt i Norge.

Budskapet er færre nivå i forvaltningen, resultatenheter, fristilling, konkurranseutset-

ting og ansvarliggjøring. Dette er honnørord man må ha opplevd for å forstå tilhører en helt annen, mer brutal verden, der fortjeneste er viktigst – ikke kvalitet, involvering og medbestemmelse.

Det var i en stadig mer amerikanisert idéverden vi i Norsk Kommuneforbund starta prosjektet med modellkommunene. Vi trudde på noe annet, vi visste at de ansatte i kommunene

var engasjerte mennesker, med sterke meninger om de uforsvarlige kuttene og det dårligere tilbudet som utvikla seg.

Gjennom nærkontakt med de ansatte viste vi at ingen liker å gjøre en dårlig jobb. Det er faktisk et arbeidsmiljøproblem å ikke få lov til å gjøre jobben din godt nok. Du får dårlig samvittighet, og den blir ikke bedre av at du veit at tilbake i leilighet du forlot, sitter det en eldre person med et vanvittig behov for en fem minutters prat ekstra. Men du bare gikk. Du hadde fått klar beskjed om at 25 minutter var det som var tildelt.

For dette har ofte vært virkeligheten for kommunalt ansatte. De så behovene, de var for få, og de verken rakk eller fikk lov til å tilfredsstille behovene. Myten om den kommunale ineffektivitet er blitt en del av "de herskende tanker" – et effektivt middel fra de herskende for å stige

«Å slåss for å holde alt på status quo ville være det samme som sakte å avvikle de kommunale tjenestene. Forandring er helt nødvendig.»

Rolv Rynning Hansen, Fagforbundet

matisere en type arbeidsfolk.

Men gjennom mange besøk i et utall kommuner, visste vi at myten ikke var sann. Vi visste at de ansatte nærmest sleit livet av seg mange ganger for å tilfredsstille innbyggerne i kommunen. Men i en sultefora kommunesektor rakk vi ikke til. Men noe kunne vi gjøre.

Det var manøvreringsrom sjøl i den elendige kommuneøkonomien. Det vi hørte de ansatte diskutere på spiserommene var jobben, hvorfor får vi ikke gjøre slik, og hvorfor kan vi ikke gjøre sånn.

«Alt det spennende fins hos arbeiderklassen» heter det. Og det stemmer. Mange gode ideer, ideer som ikke blir hørt i en innviklet kommunal struktur. Ideer som aldri kom fram til de som skulle fatte vedtak, eller som ble lagt på is til en leder ei god stund seinere kunne pakke de ut og presentere dem som sine egne.

Trygghet

Det er mange forhold som tilsier at offentlig sektor må endre seg. Ikke bare økonomien, men innføring av ny teknologi, endringen mot flere eldre i befolkningen og stadig større krav til tjenestenes kvalitet. Det er ikke nok lenger at det finnes et sykehjem, beboerne stiller krav til funksjonen (måltider, leggetid osv).

Å slåss for å holde alt på status quo ville være det samme som sakte å avvikle de kommunale tjenestene. Forandring er helt nødvendig. Det vil si spørsmål om, er hvem som skal stå for forandringene og under hvilke betingelser de skal skje.

Til nå har i stor grad norske kommuner vurdert tvangsmidler for å øke effektivitet. «Dere må bli mer effektive, ellers ber vi noen andre gjøre jobben deres» (konkurransetsetting), hører vi ofte. En grunnleggende politisk mistillit til de ansatte, og en misnøye med at kommuneansatte har for gode lønns- og arbeidsvilkår. Vi har blitt betrakta som ei utgift, ikke som en ressurs. Vi er ikke blitt hørt, og vi har sjelden fått direkte kontakt med kommunens innbyggere for å diskutere tjenestene. Dette ønsket vi å gjøre noe med.

Betingelser

I modellkommuneforsøket var vår første tanke å motivere de ansatte for å forandre seg og arbeidsplassen for å møte nye krav. Vår erfaring

var at det ikke var lett. Dårlig erfaring sa at alle omorganiseringsprosessene bare skapte trøbbel og nedbemanning. Det gikk ut over både arbeidsmiljø og arbeidsbetingelser. Derfor satte vi opp fem betingelser for å være en pådriver for endringsarbeid, og arbeidsgiver (kommunen) måtte akseptere disse:

1. Ingen skal miste jobben
2. Alle skal ha minst samme lønn som de ellers ville hatt
3. De som må skifte arbeid, skal få full opplæring før de går inn i ny stilling
4. Arbeidsmiljøet skal være godt, jobb lurere, ikke fortære.
5. Fagforeninga skal være med fra første stund.

Vårt utgangspunkt var at gjennom å skape trygghet, skaper vi også trygghet for å endre seg. Ingen vil være kreativ hvis kreativiteten fører til at du står uten jobb når prosessen er over, da trekker man seg unna og er fornøyd med dagens situasjon. Det tre forsøkskommunene Sørum, Steinkjer og Porsgrunn aksepterte dette. De aksepterte også et krav om at det i perioden ikke skulle forkomme konkurranseutsetting.

Konsensus

Det var viktig for oss å sikre at vi konsentrerte oss om det det var enighet om, og som raskt kunne omsettes i handling. Derfor oppretta vi styringsgrupper med representanter for politikerne, administrasjonen og de ansatte. Disse skulle jobbe under konsensus. Det vil si at de tiltakene som ble foreslått som alle tre parter var enige om, ble gjennomført umiddelbart. Det hadde alle tre parter sikra seg fullmakter til. Var det uenighet, forsøkte vi å finne løsningsalternativer som skapte konsensus.

Nedenfra og opp

Hele tanken bak prosjektene var å utnytte de ansattes kompetanse, en kompetanse som ofte er skjult for ledelsen. Ideene skulle komme nedenfra, toppstyrte prosjekt blir det uansett nok av i en organisasjon. Derfor var det i utgangspunktet bare slike ideer vi var ute etter. Og de som hadde en idé ble omgitt av en arbeidsgruppe med andre fra arbeidsplassen. Ideen ble dyrket fram av arbeidsgruppa. Når arbeidsgruppa var ferdig med ideen, ble den presentert for ledelsen på

arbeidsplassen. Men uansett hva din overordnede måtte mene, kunne ikke ideen stoppes her. Den hadde krav på å bli vurdert av styringsgruppa som kunne ta beslutningen.

Innbyggere og ansatte på samme lag

Når Asplan analyse lager sin sluttrapport på oppdrag fra departementene til Erna Solberg og Victor Norman, konkluderer de bl.a. med at modellkommunemetodikken i forhold til modellkommunemetodikken gir bedre produktivitet på kort sikt. Dette som følge av økt trivsel; redusert sykefravær; større engasjement og eierskap til tjenesteproduksjonen; samt noe sterkere brukerorientering. Som følge av dette: Gode utsikter til kostnadsbesparelser på lengre sikt.

Men det er ingen metode for å kutte i kommunalt tilbud. Resultatene av til sammen 4-5 års forsøksarbeid viser at når de ansatte foreslår tiltak i kommunene, har omtrent 2/3 av forslagene et innhold som går på å bedre kvaliteten på tjenestene. Omkring halvdelen av forslagene tar også sikte på effektivisering. Omkring en femdel av forslagene til tiltak er retta mot å få et bedre arbeidsmiljø.

Involvering av innbyggerne for å få full barnehagedekning, tilgang for funksjonshemmede i offentlige og framtidige bygg, tiltak for å få de ulike sektorene til å arbeide sammen, involvering av elever og foreldre i en mer elevorientert skoledag osv. er prosjekt som har kommet fram i lyset.

Noen steder har man gjennom forsøkene greid å skape nye møteplasser mellom de ansatte som utfører de kommunale tjenestene og innbyggerne som bruker tjenestene. En ting har vært sikkert: når innbyggerne og de ansatte møtes, reises det krav om bedre tjenester. Slett ikke å bygge dem ned. Derfor er modellkommunemetodikken satt ut i livet den spe begynnelsen på den gode og farlige alliansen. Alliansen alle som ønsker privatisering og konkurranse inn i velferdsstaten frykter. Dette har vært forsøk i tre kommuner. Det er avleggere av forsøkene i både Oslo og Bergen. Mange kommuner tar i bruk metodikken for å få fram de gode ideene til de ansatte.

fakta

LES MER OM FORSØKENE:

<http://www.nkf.no/omstilling/omstillmodellkom.html>

<http://www.asplanviak.no/selskapssider/asplanviaks/ANalyse/Velleder%20Oversjon%208.pdf>

Pensjonsreformen

rett rundt hjørnet

I hele Europa står det strid om pensjonsspørsmålet. I Norge er det ventet at debatten skyter fart når Pensjonskommissjonen med Sigbjørn Johnsen (Ap) som leder avleverer sin innstilling rundt 1. oktober.

> TEKST: ARNE ROLIJDDET, OSLO RV

Da pensjonskommissjonen offentliggjorde sin foreløpige utredning 4. september 2002 utløste dette en en tildels hissig debatt. Ifølge kommissjonen står Norge nemlig foran en kraftig reduksjon av de offentlige pensjonsytelsene. Dette er nødvendig for at landet skal kunne møte den kommende «eldrebølgen» uten drastiske skatteøkninger.

Kommissjonen mener at problemet kan løses enten ved at staten heretter kun garanterer en minstepensjon til alle, eller at opptjeningen av pensjonspoeng gjøres direkte proporsjonal med arbeidsinntekten gjennom hele livet. Det siste høres jo ganske tilforlatelig ut og SV har f.eks. gitt sin prinsipielle støtte til en slik beregningsmodell.

Problemet er imidlertid at hvis dette alternativet skal gi den ønskede økonomiske effekt må den såkalte besteårs-regelen oppheves (pensjonspoeng regnes idag ut fra de 20 beste årene). I tillegg reduseres selve prosentsetningen i regnestykket. Alle arbeidstakere med normale inntektsnivåer vil tape pensjon på dette. Det vil faktisk bli flere minstepensjonister enn

i dag. Kvinnene vil tape mest fordi de fleste kvinner har færre yrkesaktive år enn menn. Det foreslås riktignok en kompensasjon i form av pensjonspoeng for omsorgsansvar, men da på bakgrunn av et stipulert lønnsnivå i størrelsesorden minstepensjon!

Men noen vil også tjene på nyordningen. Ettersom pensjonen skal bli proporsjonal med inntekten bortfaller det såkalte «knekkpunktet» i dagens ordning. Knekkpunktet går ved lønnsnivåer tilsvarende 6 G, dvs. rundt ca 325.000 kr. Idag teller lønn over dette nivået bare med 1/3 i forhold til pensjonsberegningen. Denne urettferdigheten bør det ifølge pensjonskommissjonen nå bli slutt på. Får de det slik de vil, vil det mindretallet som har inntekter over dette få større folketrygd enn idag!

Kommissjonens første utredning var kjemisk rensket for dissenser. Alle Stortingepartiene (unntatt Kystpartiet) er representert i kommissjonen. Hvem sitter der for SV? Henriette Westhrin, partiets nye nestleder!

Privatisering av pensjonsytelsene

Enten stortingsflertallet velger minstepensjon til alle («statlig basispensjon» som støttes av Høyre og Frp) eller den nye proporsjonaliteten («modernisert folketrygd»), vil tjenestepensjoner i arbeidsforhold få større betydning. Vi kan regne med at dette blir lovpålagt. Forsikrings-

selskapene er en viktig pådriver i denne sammenheng fordi dette skaper et nytt marked. (Bare halve befolkningen er dekket av slike tjenestepensjoner i dag, alle i offentlig sektor, men bare 1/3 i privat sektor.)

Løsningen blir i såfall de nye innskuddspensjonene der det er avkastningen av de årlige innskuddene som avgjør hvor stor pensjonen til syvende og sist blir, og ikke et forhåndsberegnet beløp som det er arbeidsgivers ansvar å sikre sine arbeidstakere (ytelsespensjon). Innskuddspensjonene har den fortreffelike egenskap at arbeidstaker kan ta med seg kontoen fra en arbeidsgiver til en annen. (Hvis dette skal fungere i arbeidslivet som helhet, må de eksisterende tjenestepensjonsordningene i offentlig sektor endres fundamentalt.)

I tillegg får den enkelte muligheten til selv å bestemme over hvor (deler av) beløpet skal investeres. Slik skaper en seg en folkelig

forankring for norsk imperialism. Eller hva sier du til Frps forslag om at det norske oljefondet skal deles opp i bankbevis til hver eneste nordmann som så fritt skal kunne velge hvilke fonds en vil sette «sine» pensjonspengene i?

Hovedessensen i alle disse forslagene som nå kommer fra høyresida er en nedtrapping av de offentlige velferdsgodene. Universalitetsprinsippet i velferdsstaten erstattes av «egenandeler på pensjon». Staten skal heretter bare

fakta

PENSJONSVALG I 2005

Pensjonskommissjonen med fylkesmann Sigbjørn Johnsen (Ap) som leder skal avlevere sin innstilling innen 1. oktober i år. Deretter er det ventet flere års politisk tautrekking før det endelige regelverket med retningslinjer og overgangsordninger er på plass. Stortingsvalget 2005 kommer ikke til å bli bare et EU-valg, men også et «pensjonsvalg».

Bestill RVs skoleringshefte «Velferdsstaten under press» for mere informasjon, ikke bare om pensjonsreformen, men om nedbyggingen av hele velferdsstaten.

Stortingsvalget 2005 kommer ikke til å bli bare et EU-valg, men også et «pensjonsvalg». Spesielt yngre mennesker må engasjere seg i dette spørsmålet. Det er først og fremst deres framtid dette dreier seg om.

- Arne Rolijordet

sikre et minste eksistensnivå for alle. Ut over dette får den enkelte selv ansvaret og risikoen for hvor mye en skal leve av som pensjonist.

Overgangsordninger

Kommisjonen innser sjølsagt at en ikke kan endre dagens system over natta. Derfor må det lages overgangsordninger. Så langt har de antydnet at alle som er født før 1950 skal kunne fortsette med nåværende pensjonsberegning. De som er yngre enn dette vil få en blanding av gammelt og nytt regelverk, mens de som har gått ut i arbeidslivet de aller siste årene vil komme helt og fullt inn under den nye beregningsmåten.

Folk flest pleier ikke å tenke på hva de skal leve av som pensjonister. Med innskuddspensjoner til alle vil dette heretter bli en del av dagliglivet. Pensjonsreformen vil i verste fall endre den norske velferdsstaten så grunnleggende at ingen kan unngå å merke det. Det er naturlig at vi som er i 50-åra er opptatt av disse spørsmålene, men de yngre folka i RV-ledelsen, ja faktisk også Rød Ungdom (!) må snarest sette seg inn i hva dette går ut på!

I hele Europa

Denne våren har det vært store streikekamper i flere europeiske land mot tilsvarende reformer.

Norge er faktisk litt sent ute på dette området. Sverige hadde f.eks. sin store pensjonsreform allerede for 3-4 år siden. Der har det generelle nivået på folkepensionene blitt redusert fra oppunder 60 % av tidligere inntekt til ned mot 45 %. Det er tilsvarende reduksjoner vi kan gå i møte i Norge.

I Frankrike har kampen stått om regjeringens forslag til forlenget tjenestetid for å oppnå full pensjon. I Østerrike skal adgangen til tidligpensjon endres. Det samme gjør vår egen pensjonskomisjon. Og i Tyskland er senkning av det generelle nivået på pensjoner og andre offentlige ytelser brennpunktet.

Alle land gjør seg altså nå, under dekke av en aldrende befolkning, i stand til å møte kravene fra OECD og IMF om nødvendige pensjonsreformer for å unngå økte offentlige budsjetter. Spørsmålet er også på sakskartet til EU.

Hvorvidt regnestykkene faktisk holder strides sosialøkonomene om. Det er få røster for et alternativt scenario der økt innvandring kan løse Vestens demografiske problem. Norge er for sin del i den unike situasjon at vi kunne kombinere innvandring med bruk av oljepengene innenlands. Dette bør kanskje bli RVs særegne stemme i den kommende pensjonsdebatten fram mot valget i 2005?

HVA GJØR VI MED FOLKETRYGDEN?

Av Arne Rolijordet

Kjøp Arne Rolijordets hefte

«Hva gjør vi med folketrygden?»

Pris: 25 + porto.

Bestilles fra RV-kontoret.

FRAMTIDA: Pensjonsreformen handler om ungdommens framtid. Foto: Rebekka Westgaard, KK.

Kriminalisering av horekunden:

Et nødvendig stoppsignal

Kriminalisering av horekunden setter fokus på etterspørselen, som er grunnlaget for all prostitusjon.

> TEKST: SIGRID ANGEN, LEDER KVINNEFRONTEN

Kriminalisering av horekunder innebærer at det blir et forbud mot kjøp av prostituerte. Fokuset rettes mot etterspørselssiden av denne "handelen", fordi det er etterspørselen som skaper prostitusjon. Kvinnefrontens handlingsprogram definerer prostitu-

fakta

PROSTITUSJON I NORGE

Det er ca. 2500 prostituerte i Norge. En tredjedel av disse er gateprostituerte. 40 % er utenlandske, og andelen er stigende. 40 % av de utenlandske kommer fra Øst-Asia, 35-40 % fra Russland og andre østeuropeiske land, 10 % fra Latin-Amerika. De fleste utenlandske jobber på innendørs-markedet. Ca. 13 % av norske menn har kjøpt prostituerte én eller flere ganger. Kilde: Marit Kvamme, Kvinnefronten

PROSTITUSJON I DANMARK

Det er ca. 7 000 prostituerte i Danmark. Ca. en tiendedel av disse er gateprostituerte. Anslag på kjøpere: Hvis disse 7 000 i gjennomsnitt kjøpes tre ganger annen hver dag (et relativt nøkternt anslag), innebærer dette at danske menn betaler for anslagsvis 3,2 millioner utløsninger årlig.

Kilde: Hanne Heldt, daglig leder REDEN (Tilsvarende det norske Pro-senteret, som er et nasjonalt ressurscenter om prostitusjon, og som jobber med prostituerte på gateplan i Oslo)

For mer informasjon: www.kvinnefronten.no

sjon som vold mot kvinner: "Prostitusjon er en del av menns vold mot kvinner. Prostitusjon er vold mot den enkelte prostituerte og vold mot kvinner som gruppe. Et samfunn som aksepterer prostitusjon gjør likestilling og kvinnefrigjøring umulig". Det er i spørsmålet om kriminalisering viktig å understreke at dette ikke er et krav som kan ses isolert fra andre krav knyttet til kvinner i prostitusjon. Vi må kople krav om kriminalisering til krav om sluttpakker til kvinner i prostitusjon, muligheter for å skaffe seg et bedre liv og levebrød, oppholdstillatelse for utenlandske kvinner som går ut av prostitusjon og tiltak for å hindre nyrekruttering.

Ulike lovgivning

Internasjonale avtaler som FN-protokoll av 2000 (Palermoprotokollen), CEDAW (Kvinnekonvensjonen), FN-konvensjon av 1949 og erklæring fra FNs kvinnekonferanse i Beijing 1995 danner bakteppe for tiltak i de enkelte land. I Palermoprotokollen er du offer for trafficking dersom det står en organisert gruppe på minst tre personer bak handelen. Protokollen skiller ikke mellom tvang og frivillighet, definerer alle under 18 år som barn, og har fokus rettet mot etterspørselssiden. Internasjonalt har ulike land gått ulike veier når det gjelder lovgivning i forhold til prostitusjon. Sverige er det eneste landet som har kriminalisert kjøp av sex. Tyskland, Nederland og Australia har gått motsatt vei og legalisert bordeller. Island har kriminalisert prostitusjon.

Tvungen eller frivillig?

I Norge er det dannet et nettverk mot trafficking og prostitusjon, bestående av Likestillingssenteret, Kvinnefronten, JURK, Krisesentersekretariatet, Tana-prosjektet, FOKUS, Kvinnegruppa Ottar og Norsk Kvinnesaksforening. Den norske prostitusjonsdebatten har hovedsakelig dreid seg rundt spørsmålet om kriminalisering. Knyttet til dette er også spørsmål om fokuset i debatten skal være på kjøper eller selger, og om det skal skilles mellom tvungen og frivillig prostitusjon.

Kvinnefronten mener at det ikke kan skilles mellom tvungen og "frivillig" prostitusjon. Det kan være ulike typer og grader av tvang, men det gir et skinnbilde av verden dersom det framstilles som om noen "velger" å bli prostituert som om det skulle være et yrke på linje med andre yrker.

Spørsmålet om tvang eller frivillighet dreier seg i utgangspunktet om ideologisk ståsted. Sosial arv, kjønn og klasse er noe av det som spiller inn på muligheten for å forme sitt liv. Samfunnsstrukturene forsvinner hvis utgangspunktet er at alle har like muligheter til å forme sitt liv, fatte beslutninger og ta valg på et fritt grunnlag. Til sammenligning kan nevnes at 90 % av de danske gateprostituerte som REDEN (dansk ressurscenter for prostituerte) jobber med, har en bakgrunn preget av blant annet seksuelle overgrep.

Sluttpakke til prostituerte

For å bekjempe trafficking er det nødvendig å bekjempe hjemlig prostitusjon. Det er også viktig med økt fokus på etterspørselsida, på mannen som sexkjøper. Fordi prostitusjon er vold mot kvinner, mener Kvinnefronten det er nødvendig å kriminalisere kjøp av sex. Ideen om sluttpakke for kvinner i prostitusjon har blitt lansert av nettverket mot prostitusjon og trafficking. Myndighetene må gjøre et krafttak for å hjelpe kvinner ut av prostitusjon, og for å hindre nyrekruttering.

Hva oppnås med kriminalisering?

Kriminalisering skal være et stoppsignal for menn. Samfunnet kan ikke lenger akseptere at menn har rett til å kjøpe tilgang til kvinners kropper. Grunnleggende sett handler dette om menneskesyn. Det at noen kan kjøpe seg tilgang til de mest intime delene av andre menneskers kropper mot betaling, viser kapitalismen i sin råeste form. Etterspørselen - som er grunnlaget for all prostitusjon - må være fokuset.

Blir det ikke verre med kriminalisering?

«LEGALISERING GJØR FORHOLDENE BEDRE FOR DE PROSTITUERTE KVINNENE»

Legalisering fjerner ikke stigmaet knyttet til prostitusjon. Prostitusjonens stigma er innebygd i selve prostitusjonen. Det menn som kjøper prostituerte kjøper, er ikke bare en kropp eller en utførelse, men et bilde av hva prostitusjon og den prostituerte skal være – vulgær, promiskuitøs, "forbudt". Dette stigmaet fjernes ikke om prostitusjonen legaliseres.

«DET BØR SKILLES MELLOM "TVUNGEN" OG "FRIVILLIG" PROSTITUSJON, HVOR DEN TVUNGNE PREGET AV VOLD OG OVERGREP BØR BEKJEMPES»

Det er ikke et skille mellom tvungen og frivillig prostitusjon. Kvinnefronten definerer prostitusjon som vold mot kvinner, og som derfor må bekjempes. Det fins lovgivning mot vold mot kvinner på andre områder. Så lenge det ikke gjøres når det gjelder prostitusjon, gir dette et signal til gutter og menn om at kvinners kropp er til

salgs. Dette gjør i første omgang likestilling og kvinnefrigjøring umulig.

«VI BØR IKKE VEDTA LOVER SOM BARE HAR SYMBOLEFFEKT OG IKKE FÅR AKSEPT I BEFOLKNINGEN»

Det vedtas en rekke lover på flere samfunnsområder som sier noe om hva samfunnet ønsker å akseptere og ikke. Det var stor debatt da det for eksempel ble innført lovgivning som gjorde det forbudt med kroppslig avstraffelse av barn. Ingen protesterer mot denne lovgivningen i dag. Den svenske loven mot kjøp av sex kom etter en lengre debatt i den svenske offentligheten, og hadde bred støtte i befolkningen. I dag støtter 80 % av den svenske befolkningen loven, og mener at prostitusjon er vold mot kvinner.

PROSTITUSJON ER ET SOSIALT PROBLEM, SOM IKKE MÅ AVHJELPES MED KONTROLLTILTAK»

Prostitusjonsproblemet kan angripes på mange

ulike måter. En lovgivning med kriminalisering av kjøp setter fokuset på etterspørselssida, som skaper prostitusjonen. Det er derfor en riktig virkning. Men det betyr ikke at dette er det eneste virkemiddelet som er nødvendig. Flere tiltak må til, blant annet sosialpolitiske tiltak for å bedre tilværelsen for kvinner i prostitusjonen, og tiltak som kan hjelpe kvinner ut og gi muligheten til et bedre liv.

«KRIMINALISERING SKAPER ET ILLEGALT MARKED»

Store deler av markedet er per i dag illegalt, fordi en stadig større del av de kvinner som lever i prostitusjonen er utsatt for trafikkering, som i utgangspunktet er ulovlig. For eksempel i et land som Nederland, som har legalisert bordeller, og prostitusjon generelt, er 70 % av markedet fortsatt illegalt. Dette handler om at det er mer penger å tjene på det illegale markedet, og at det stadig vanskelig oppstår "nisjer" med nye behov som skal tilfredsstilles. De utenlandske kvinnene som oppholder seg illegalt i landet gjennom trafikkering, kan bli lettere å nå hvis myndighetene anvikler deres behov for beskyttelse og lar dem få oppholdstillatelse og vitnebeskyttelse hvis de velger å vitne mot hallikere og bakmenn. Vold og overgrep mot kvinner skjer som oftest i det skjulte. Ingen vil finne på å si at vi ikke skal ha lovgivning mot dette av den grunn.

«KVINNENE BLIR MER UTSATTE FOR VOLD NÅR MARKEDET BLIR ILLEGALT»

Undersøkelser gjort av Coalition Against Trafficking in Women viser at 80 % av kvinnene i prostitusjon blir utsatt for vold fra hallikere og kunder. Kvinner i prostitusjon i land som har legalisert prostitusjon er ikke mindre utsatt for vold. Svært mange kvinner i prostitusjon har tidligere vært utsatt for seksuelle overgrep, og prostitusjon er en fortsettelse av tidligere overgrep. En legalisering kan gjøre kvinner mer utsatte for vold, fordi det blir mer akseptabelt å være horekunde, og grensene for kundenes krav til behovstilfredsstillelse flyttes.

«VI MÅ LYTTE TIL DE PROSTITUERTE KVINNENE»

De prostituerte kvinnene taler ikke med en stemme. Flere ønsker en kriminalisering velkommen. For eksempel svenske Louise Éek, som har skrevet om sine erfaringer i prostitusjon i boken "Spelat liv". Her skriver hun at hun ønsker en kriminalisering av horekunder.

Kilder:

Hanne Heldt, REDEN, Danmark

Louise Éek, "Spelat liv", Sverige

Marit Kvaloyne, Kvinnefronten, Norge

Rusomsorgen i endring

Menneskeverd eller

I høst behandler Stortinget en ny rusreform som vil by på store forandringer innen rusomsorgen i Norge. Turid Wangensteen som jobber i Tyrilistiftelsen mener at det hele koker ned til en ting: Vil vi ha en egokultur eller fellesskap i framtida?

> TEKST: ANDERS JANSEN, NESTLEDER I RØD UNGDOM OG SIVILARBEIDER PÅ TYRILIKOLLEKTIVET. FOTO: JOHANNE BERGKVIST

Det knytter seg stor usikkerhet til hva reformen vil bety for arbeidet innen feltet, men noen hovedlinjer er skissert opp. Reformforslaget fra regjeringa legger opp til at rusomsorgen fjernes fra fylkeskommunen og blir delt mellom stat og kommune.

Store forandringer

Legemiddelassistert rehabilitering, dobbeltdiagnoser (psykiatri og rus), barnevern og tvang kommer staten (ved helseforetakene) til å ha ansvaret for. Sosialrehabilitering og sosialomsorg (behandling og omsorgstiltak for narkomane) kommer til å ligge til kommunene, hvis regjeringa får det som de vil.

- Kommuneøkonomien er pressa. Det er en stadig kamp om kroner. Dette kan føre til at det blir et lotterispill om man får et behandlingstilbud eller ikke, det avhenger av hvilken kom-

mune man tilhører. I den grad det er kommunen sitt ansvar å betale rehabilitering, så er det lett å tenke seg at det kan bli store forskjeller kommunene imellom.

Turid poengterer samtidig at det som kan være bra med en slik fordeling, er at det kanskje vil bli mindre avstand mellom søkeren og makta.

- Omsorgen flyttes fra et fylkeskommunalt nivå, og delvis over til kommunene. Det kan også bety mindre byråkrati og en raskere prosess i behandling av søkere.

Fylkeskommunen tappes

På sikt er nok det politiske målet å legge ned fylkeskommunen. Den tappes stadig for penger og oppgaver. Først gjennom helsereformen, og nå også gjennom den kommende rusreformen. Det er ikke nødvendigvis bra. For en liten kommune med rusmisbrukere vil det koste kommunen dyrt å ha personer i rehabilitering, siden det nå er lagt til kommunene å betale dette selv. Det kan bety at man velger lettvinne løsninger, eller velger å se bort fra problemet i trange økonomiske tider, forteller Turid.

- En generell tendens i samfunnet, og spesielt innen rusomsorgen, er at det går fra menneskeverd til markedsverdi. Man blir mer opptatt av pris enn å se på kvalitet, innholdet og resultatet, fortsetter hun.

Anbud og privatisering

Rusmisbruket er i forandring. Fra å ha misbrukere preget av fysisk skade, har psykiske problemer forårsaket av kjemiske stoffer blitt mer vanlig. Dette betyr en ny virkelighet i møte med misbrukere.

- Vi møter stadig nye utfordringer innenfor rusfeltet, særlig i forhold til ungdom. Det er ikke noe nytt at ungdom tester ut ulike stoffer, men nå bruker de nye stoffer som skaper en større avhengighet. Man får rett og slett skade på grunn av kjemisk påvirkning, forteller Turid.

Den forventede bølgen av unge misbrukere med slike skader har ennå ikke nådd Tyrili med full styrke, siden de også jobber mye med eldre folk som har andre typer misbruk. Tyrili tar både imot rusmisbrukere med legemiddelassistert rehabilitering, dobbeltdiagnoser, barnevern og tvang. De er oppatt av å utvikle

RUSOMSORGEN: Vil vi ha en egokultur eller fellesskap i framtida, spør Turid Wangensteen, Tyrili.

er markedsverdi?

og skape et best mulig innhold med individuelt tilpasset rehabiliteringstilbud.

Må tilpasse tilbudet

- Vi er også opptatt av å innrette tilbud slik at de blir tilpassa de enkeltes behov. Vi vet også at tid, relasjoner og felleskap er viktige faktorer for at folk skal lykkes, men også det individuelle. Det blir derfor viktig å kunne tilpasse rehabiliteringa til hver enkelt, selv om vi har en del grunnleggende virkemidler som vi vet er nyttig i et behandlingsforløp.

- Vil vi se mer legemiddelasistert rehabilitering, som metadon, i framtida?

- Det kan se sånn ut, men for oss er det er viktig å gjøre det klart at metadon ikke er en løsning i lengden. Stoffet er så absolutt til hjelp og støtte, men for de aller fleste misbrukere er ikke metadon endringskapende i seg selv. Det er ikke bare selve rusen som er problemet. Vi i Tyrili mener at det ikke finnes enkle, billige og lettvinne løsninger på rusproblematikk.

Turid mener at utviklinga går mot mer privatisering, også innenfor rusomsorgen. Behandlingstilbud legges ut på anbud, noe som markedslogisk vil føre til flere private aktører innen sektoren. Det er en utfordring å hindre at enkeltpersoner skor seg på dette. Tyrili er en privat stiftelse, men det er ingen enkeltpersoner som tjener store penger, og får utbytte på overskudd i Tyrili.

- Det eventuelle overskuddet går uavkorta til å starte nye tiltak og virksomhet. Vi vil alltid vektlegge å ha god kvalitet, et høyt faglig nivå og en pris som gjør at sosialtjenesten vil kjøpe våre tjenester.

«Vi må tørre å satse på behandlingstiltak som har et tidsperspektiv og hvor det blir stilt krav om progresjon i behandlingsutviklinga»

- Turid Wangensteen

- Må tenke nytt

Det er ingen tvil om at rusomsorgen går en spennende tid i møte med store omorganiseringer og utfordringer. Da er det helt nødvendig at man må kunne utvise fleksibilitet og evne til å vise forandring framover, forteller Turid

- Vi må klare å møte nye misbrukergrupper og deres behov. Utviklingen innen rusomsorgen kan ikke stagnere, det er døden for en bevegelse som Tyrili. Vi må være i utvikling og greie å møte nye behov.

Tyrili utvikler for tiden Tyrili Arena, som handler om tilhørighet og behandlingsoppfølging når tidligere rusmisbrukere etablerer seg i egen bolig og skal "ut i samfunnet". Da må brukeren ha mulighet til å kunne gå ut i utdanning og arbeidsliv, kombinert med oppfølging i forhold til rusproblematikken.

- Rehabilitering fulgt av ettervern og oppfølging vil bli viktig framover hvis målet er at tidligere misbrukere skal ha et utgangspunkt til å fungere i samfunnet, og ha en verdig tilværelse. Da trenger man et sted å bo og oppfølging fra fagpersonell.

Ikke isolert fra samfunnet

- Hvilke ønsker og tanker har du for framtida innenfor rusomsorgen?

- Jeg har flere ønsker på ulike nivåer. Først og fremst håper jeg at alle som ønsker å komme seg ut av misbruket skal få god hjelp til det. Jeg tror at vi må tørre å satse på behandlingstiltak som har et tidsperspektiv og hvor det blir stilt krav om progresjon i behandlingsutviklinga. Samtidig må vi aktivt jobbe for å tilrettelegge for at rusmisbrukeren skal tilbake til samfunnet. I et slikt arbeid er det fire faktorer

som er helt sentrale: jobb/ utdanning, bolig, sosialt nettverk og behandlingsoppfølging. Det er også et behov for å skape bedre tilbud til de som lever i misbruk som for eksempel boliger, helseoppfølging og krise- og akutt plasser.

Tyrilistiftelsen har gjennom 23 års arbeid mye erfaring og forskning som

fakta

MER INFORMASJON:

Tyrilistiftelsen på nett:
www.tyrili.no

Om rusreformen:

<http://odin.dep.no/archive/sosvedlegg/01/02/DARru009.pdf>

www.odin.dep.no/sos/norsk/publ/otprp/044001-050008/index-dok000-b-f-a.html

viser at rehabilitering nytter. Troen og optimismen på at man kan gjøre noe med sin egen livssituasjon står like sterkt i dag, som den gjorde for 23 år siden. Som det heter i Tyrilis gamle læresetning: Det finnes ingen håpløse mennesker, bare situasjoner som synes håpløse.

- Vi kan ikke se rusmisbruk isolert fra samfunnet, men som en del av en samfunnsstruktur. Da koker det ned til et enkelt valg. Vil vi ha en egokultur og et samfunn med den sterke rett, eller et felleskap hvor folk bryr seg om hverandre?

7 nummer i år!

Et abonnement på Røde Fane gir valuta for pengene. På www.akp.no/rfane ser hva bladene inneholder.

Er du ikke abonnent, er tilbudet 100 kroner det første året, halv pris.

I mai ga vi ut boka om Irak skrevet av det indiske forskningsinstituttet, RUPE. Tilbud til Opprørs lesere: Boka fritt tilsendt for 50 kroner!

Du bestiller abonnement og/eller bok ved å sende beløpet til Røde Fane 6276.05.28108. Husk å merke giroen hva det gjelder.

«Denne boka er et betydelig bidrag for å forstå de internasjonale kreftene i krigen som truer Irak»
— Nelson Mandela om boka før krigen brøt ut.

Helsetruende foretak

I skrivende stund har helseministeren fra KrF velsignet nedgradering av fødetilbudet og akuttfunksjonen ved to sykehus i Sogn og Fjordane og to sykehus i Nordland.

> TEKST: BERIT MORTENSEN. FOTO: REBEKKA WESTGAARD, KK

I HELSE NORDS sakspapirer til siste styremøte der beslutningen ble tatt står det " Det forslag som her legges fram og de beslutninger som gjøres av styret og i foretaksmøtet representerer ikke den endelige og ultimate løsning. Den foreslåtte løsning gir ikke nødvendigvis noen stabil framtidig likevektssituasjon for mange år framover." Kampen er med andre ord knapt begynt.

I Nordland ble lignende endringer forsøkt gjennomført på Helgeland mens fylkeskommunen drev sykehusene. Dette ble ikke vellykket, for det første valgte politikerne ut feil sykehus noe Fylkeshelsesjefen var misfornøyd med (samme

mannen fungerer nå som foretaksdirektør i Helse Nord) men folk reagerte så sterkt mot dette ved de sykehusene som ble rammet at fylkespolitikerne kunne ikke unngå å ta hensyn til dette . Derfor ble hele prosjektet "lagt på is" i påvente av en Stortingsmelding som skulle gi sentrale føringer for faglige krav til helseinstitusjoner i Norge. Samtidig startet Gravdal sykehus et prosjekt der fødeavdelingen skulle gjøres om til en "forsterket fødestue" der det ikke ville være gynekolog i vakt og derfor måtte de fødende "siles" slik at de med forventede komplikasjoner måtte reise til Bodø å føde. Denne silingen er ikke så streng som ved en " Jordmorstyrt fødestue" fordi det ville være kirurgisk akuttberedskap som gjorde det mulig å utføre akutt keisersnitt. Det var store protester i befolkningen, men prosjektet var prestisjefyllt. Både rent faglig for gynekologen som ledet det, men ikke minst for fylkeskommunen og fylkeshelsesjefen som ville kunne bruke dette i den framtidige nedbyggingen av andre fødeavdelinger i fylket.

STORTINGETS AKUTTMELDING kom i 2000 og det legges her opp til ei effektivisering og rasjo-

nalisering ved at det bl.a. kreves minst 400 fødser ved ei fødeavdeling. Disse tallene har ingen vitenskapelig basis og er klart et nyttig virkemiddel for sentralisering . I sosialkomiteens innstilling til Stortingsmelding 24, gir sosialkomiteen ...."uttrykk for å ha en følelse av at disse faglige rigorøse betingelsene er utformet av fagpersonell i sentrale strøk med lite kjennskap til hvilke problemer dette kan medføre for framtidige fødende med lang vei og usikre transportforhold... der er en dårlig løsning å erstatte mindre fødeavdelinger med en fødestue". (NOU 1998:9, kap.8.3)

SÅ KOM TØNNE og gjorde de nødvendige grep for å effektivisere markedstilpasningen av helsevesenet, grunnpilaren i den norske velferdsstaten. Helsevesenet er nå organisert bedriftsøkonomi. Helseforetakene har nå på kort tid lyktes med det første angrepet på mange av våre små helseinstitusjoner. I denne perioden har de rådgiverne og politikerne som regisserer denne utviklingen alliert seg med ulike fagpersoner i helsesektoren og ulike politiske partier som kan fungere som brekkstang for å få gjennomført de nødvendige tiltak slik at dette kan lykkes. Dette

har de klart ved bl.a. å bygge noen allianser med fagpersoner og brukergrupper som ser at de kan få mulig gevinst for sitt interessefelt.

JORDMORFORENINGEN (DNJ) har blitt dratt inn som en medspiller. Deres viktige kamp for å beholde de små fødestuene som er igjen i landet har blitt snudd fryktelig galt på hodet og dreier seg nå om en kamp for flere fødestuer på bekostning av de minste fødeavdelingene. Mange jordmødre fra lokalsykehusene har meldt seg ut av foreningen i protest. DNJ er splittet.

VI HAR SETT at ansattrepresentanten i Helse Nord-styret fra NSF stemte for styret sitt forslag. Hun mente hun tok helhetansvar og ønsket at flere penger skulle gå til å forhindre korridorpasienter, til psykiatrien og til eldre. Dette kan virke edelt nok i seg selv, men brukerne settes opp mot hverandre på en farlig måte. Denne representanten jobber ved Universitetssykehuset i Nord-Norge i Tromsø, NSF tillitsvalgte på de rammede sykehusene er fortvilte - NSF er splittet.

Brukerutvalget hadde støttet Helse Nord sitt forslag i utgangspunktet fordi de mente at mer penger burde kanaliseres til kronisk syke. Dette bruker Helse Nord for alt det er verdt som argument – samtidig som de påstår at det ikke er økonomiske grunner til denne nedbyggingen (!). Brukergruppene i områdene til de sykehusene som er truet av nedbygging har protestert høyløyd. Brukerne er splittet.

PRIMÆRLEGENE i distriktene har protestert fordi de føler et sterkt press dersom det blir lengre vei til akutt hjelp mens Daniel Haga fra distriktsmedisinsk senter i Alta synes det han driver med er så bra at det godt kan erstatte lokalsykehus. Han har hatt plass i Helse Nords styre. Det er et virvar av motsetninger og interessekonflikter. Helse Nord har nøye klart å plukke sine nyttige medspillere til styret og får det slik de vil til slutt.

Stortinget sine føringer er begrunnelsen Helseforetakene har for denne prosessen. Det vil være mulig for Stortinget å ta konsekvensene innover seg til høsten og legge andre føringer. Vel førte helsereformen til en avdemokratisering men det er fortsatt slik at ledende politikerne må ta ansvar for det som er i ferd med å skje.

FOLK MERKER mer og mer kravet til lønnsomhet som gjennomsyrrer alt i vårt samfunn. Kvinner og menn som jeg møter i min jobb som jordmor er tydelig bekymret. Tillitsvalgte er utslitt og føler seg overkjørt. Mellomlederne holder på å kveles av papirarbeid: alt vi gjør skal dokumenteres og settes prislapp på – byråkratiet fortrenger pasientnærheten. Spørsmålet blir hvor lenge denne tilpasningen til et internasjonalt helsemarked kan fortsette før alt faller sammen fordi vi blir syke av det.

NEDLEGGING I GANG

Det er kun Helse - Nord (reduksjon til forsterket fødestue i Narvik, redusert akuttberedskap til dagtid og jordmorstyrt fødestue i Mosjøen) og Helse Vest (nedlegging av sykehuset i Florø og reduksjon til forsterket fødestue i Lærdal) som er ferdige med sine styrevedtak om omstillinger i denne omgang. Helse - Øst har vedtatt å legge ned fødetilbudet ved Aker sykehus, altså ABC og den andre fødeenheten der. Hva som skal skje på Hamar og Gjøvik vil Helse - Øst avgjøre i høsten.

Helse - Midt-Norge skal også treffe sine styrebeslutninger til høsten der veit jeg lite om hva som er tenkt av forandringer det var vanskelig å få noe konkret ut av nettstedet til Helse Midt-Norge. Helse -Sør skal også avgjøre hva som skal reduseres av tilbud til høsten.

Det er foreslått å legge ned akuttbedredskpen på Notodden, Rjukan og Kongsberg og overføre det til Drammen og Skien. I tillegg vil de legge ned fødeavdelingene og lage Kongsberg og Rjukan til en jordmorstyrt fødestue. Det samme er det foreslått med Flekkefjord. (Notodden er allerede nedlagt og de fødende er overført til Kongsberg.)

Håp i hengende snøre...

Arbeiderpartiet har fått gjennomslag for et forslag om at omstillinger innen helsevesenet skal orienteres om i Stortinget til høsten under budsjettbehandlingen. Om det har noen som helst betydning for de stedene som er rammet av kutt i tilbudet er veldig usikkert, men det gir folk fremdeles et håp.

Dere kan følge med på nettstedene til de ulike foretakene for å holde seg noenlunde orientert.

<http://www.helse-vest.no>

<http://www.helse-sor.no>

<http://www.helse-ost.no>

<http://www.helse-nord.no>

<http://www.helse-midt.no>

Besøk Arafat, Bondevik!

STATSMINISTER BONDEVIK hadde 16. juli besøk av Israels statsminister Ariel Sharon, en dokumentert krigsforbryter. For Sharon var dette god reklame. Palestinaaktivistar demonstrerte i Molde, Oslo og Bergen for å vise at Sharon ikke er velkommen i Norge anna enn å bli stilt for ein domstil for krigsforbrytelsane sine. Eg håper at dei vellykka demonstrasjonane kan baltansera inntrykket verda får av Norge.

ARIEL SHARON har stått bak terrorverksemd og krigsforbrytingar i over femti år. Det dreier seg blant anna om desse forholda:

Sharon har en avgjerande ansvar for mas sakrane i 1982 i flyktningsleirane Sabra og Shatila. Meir enn 800 menneske blei myrda av den libanesiske falangistmilitsen som fekk operera fritt inne i leirane i forståelse med den israelske hærstyrka som Ariel Sharon hadde kommandoen over.

Israel har drepp meir enn 2000 palestinarar i dei to og eit halvt åra som Ariel Sharon har vore statsminister. Av desse var rundt 350 barn. Dei israelske styrkane har ødelagt meir enn 300 palestinske hjem, store areal dyrka mark og hundrevis av forretningar og offentlege bygningar. Den palestinske befolkninga er blitt hindra i å få medisinsk behandling, skulegang og arbeid.

BONDEVIK ER USIKKER på om han kjem til å møte Yassir Arafat når han reiser til Midt-austen. Bondevik undergraver på denne måten autoriteten til den folkevalgte presidenten til palestinarane, samtidig som han ved å invitere israels statsminister Ariel Sharon har bidratt til å legitimera han som politiker. Bondevik sender signal om at han heller vil forhandla med den palestinske statsministeren Mahmoud Abbas enn med Arafat. Det er ikkje Bondevik som skal bestemma kven palestinarane vil ha som forhandlingsleder, det er dei eige val. Denne holdninga til Arafat kan føra til splittingar mellom palestinarane, akkurat det Sharon ynsker. Eg vil oppfordra Bondevik til å besøka Arafat som framleis sit innesperra i Ramallah, og å avvisa forslaga til Sharon om å droppa Arafat. Så lenge Bondevik involverer seg i Midt-austenspørsmålet på denne måten er det viktig for solidaritetsbevegelsen å mobilisera motstand. Me vil fortsetta å mobilisere fram mot et eventuelt besøk av Mahmoud Abbas og ha ein støttemarkering for dei palestinske krava då.

www.palastina.no

www.palastinakomiteen.no

Ingrid Baltzerson, leiar i Palastinakomiteen i Oslo,

medlem Oslo RV.

Euro?

Nei takk!

Først sa britane nei. I september er det svenskane sin tur til å seie nei til euroen

> TEKST OG FOTO: SINDRE HUMBERSET, NEI TIL EU

I juni stoppa en britiske finansministeren Gordon Brown Tony Blair sine planar om å bytte ut pundet med euro. I september skal Sverige ta stilling til det same for deira krone. Det britiske vedtaket styrkar neisida sjansar til å vinne i Sverige. Og dei sjansane er allereie svært gode.

Dragkampane mellom den mektige finansministeren Gordon Brown og statsminister Tony Blair var dramatiske. Gordon Brown er svært skeptisk til britisk medlemskap i den økonomiske og monetære unionen (ØMU). Det passar dårleg med Tony Blair sine visjonar om å bringe Storbritannia inn i pengeunionen.

Til slutt var det Gordon Brown som vann kampen. Han la i byrjinga av juni fram regjeringa si vurdering av fem viktige økono-

miske kriterium som skulle vise om den britiske økonomien er klar for euroen. Berre eitt av kriteria er oppfylt. Konklusjonen er at Storbritannias økonomi ikkje vil ha godt av ØMU. Veksten i britisk økonomi er mykje sterkare enn i dei sentrale ØMU-landa. Ein rente- og pengepolitikk som er laga for å få ein kriseråka ØMU-økonomi på føtene att er difor ikkje det rette for Storbritannia.

Fjernar verkty

ØMU vil også gjere det vanskelegare å motverke kriser i økonomien. ØMU-landa mistar økonomiske verkemiddel som rentenivå og valutakurs. Det verkemiddelet som står att då er å bruke arbeidsmarknaden. Men konklusjonen til regjeringa er at den britiske arbeidsmarknaden er for lite 'fleksibel' til at den kan fungere effektivt nok. Det er for vanskeleg å seie opp folk, dei oppsagde er for lite villege til å flytte frå heimstaden sin og så vidare.

Finansminister Gordon Brown gjer det likevel klart at den britiske regjeringa i prinsippet er tilhengarar av både EU-medlemskap og

overgang til euro.

– Men dette kan berre skje når det er til fordel for britisk økonomi. Stabilitet og omsynet til den nasjonale økonomien kjem alltid først, seier Brown i følgje Aftenposten.

Fleirtal mot euro

Ein annan, og viktig, grunn til at Gordon Brown kom sigrande ut av dragkampen med Blair er at han har folket på si side. I følgje den engelske avisa Daily Mail veks motstanden mot euroen i Storbritannia. Daily Mail viser til ei undersøking frå EU-kommisjonen gjort i mai. No er 63 prosent av britane mot euroen, for eit halvt år sidan var 61 prosent mot. Tilhengarane av den felles valutaen har samtidig gått ned frå 28 til 24 prosent, skriv avisa.

Det er heller ikkje slik at næringslivet krev at pundet skal skiftast ut. Kampanjen 'Business for Sterling' samlar imponerande støtte frå store delar av næringslivet. Kjende næringslivsleiarar rykker ut til støtte for kampanjen.

Neivind i Sverige

EØS truer lokaldemokratiet

EØS-avtalen rammer lokaldemokratiet. Særlig differensiert arbeidsgiveravgift, hjemfallsretten og reglene om offentlig anbud er sentrale saker i kommune- og fylkestingsvalget.

NEI TIL EU har sett tre saker på dagsorden i valgkampen: arbeidsgiveravgiften, hjemfallsretten og reglene om offentlig anbud. Disse sakene synliggjør godt hvordan EØS-avtalen rammer handlingsfriheten. Samtidig viser at EU ikkje er et godt alternativ til EØS. Disse sakene ville ramme Norge også som EU-medlem.

Hjemfallsretten skal sikre vannkraftkommu-

ner retten til å utnytte naturessursene. Nå griper EØS-avtalen inn i et område som skulle holdes utenfor EØS-avtalen. Dersom EØS-overvåkingsorganet ESA sine krav skal oppfylles vil det føre til privatisering av vannkraften i Norge.

ANGREPENE PÅ den differensierte arbeidsgiveravgiften er et annet eksempel på at EØS-avtalen griper inn i områder som skulle holdes utenfor avtalen. Brundtland-regjeringa lovet i sin tid at den differensierte arbeidsgiveravgiften skulle opprettholdes. Fjerningen av ordningen rammer næringslivet i distriktene hardt. Men som EU-medlem ville det være mye vanskeligere å stå i mot et slikt press. Sverige fikk ikk beholde sin ordning, som var langt mindre omfattende enn den norske differensierte arbeidsgiver-

avgiften. Statsstøttereglene som rammer den differensierte arbeidsgiveravgiften er heller ikke åpne til behandling eller vedtak, men ligger fast som en del av EUs traktatgrunnlag.

SOM EU-MEDLEM ville også kravene om å rette seg etter EUs felles landbrukspolitikk, tap av råderetten over fiskeressursene og tilslutningen til euro og den felles pengepolitikken gjort det enda vanskeligere å føre en fornuftig distriktspolitikk, tilpasset næringene og bosettingsmønstret i Norge. Et eventuelt medlemskap i EU vil føre til mer av den EØS-politikken vi protesterer mot i dag. Derfor dreier motstand mot EØS-avtalen seg også om å synliggjøre konsekvenser av EU.

Kilde: Nei til EU

Det britiske vedtaket gjer det også lettare for den svenske neisida. Men sjølv utan draghjelp frå britane ville det svenske euro-valet i september vorte meir spennande for ja-statsminister Göran Persson enn det han set pris på. Meiningsmålingane har gjerne vippa rundt midten, men neisida har oftare hatt eit lite overtak.

Meiningsmålingsinstituttet SCB si måling gjort i mai viser eit kraftig overtak for neisida. 33 prosent av dei spurde svarar at dei vil røyste ja i euro-røystinga i september, mot 44 prosent som vil røyste nei. Framleis er det 24 prosent som ikkje har bestemt seg. Menn er omlag jamt fordelt mellom ja og nei, men eit svært stort fleirtal av kvinnene vil seie nei til euro.

Ei meiningsmåling utført for avisa Dagens Nyheter viser også at oppslutninga om EU-medlemskapen også vert mindre. 45 prosent meiner no at EU-medlemskapen er positiv, mot 51 prosent for eit halvt år sidan. 37 prosent meiner no at medlemskapen er negativ for landet, mot 34 prosent for eit halvt år sidan.

Meiningsensur i regjeringa

Statsminister Göran Persson set mykje prestisje inn på å vinne euro-røystinga. Men no ser det rett dårleg ut. Den svenske statsministeren sine forsøk på krisehandtering gjer heller ikkje situasjonen betre for jasida. Fem statsråder i Göran Perssons regjering seier dei er mot å bytte krona med euro. Næringsminister Leif Pagrotsky omtalar euroen i ein artikkel i eit sosialdemokratisk tidsskrift som ein «machovalu-

ta som skaffer oss unødig arbeidsledighet».

– Ettersom eg ikkje ønskjer ei utvikling mot eit føderalt EU har eg svært vanskeleg for å finne nokon tungtvegande grunn til å gje opp pengepolitikken, skriv han i artikkelen. Motstanden i eiga regjering er meir enn det statsminister Persson kan tåle.

– Vi har ikkje tenkt å akseptere at leiande medlemer i partiet driv ei kampanje mot partiets line, seier Göran Persson til Göteborgs-Posten. Han kallar difor inn dei ØMU-kritiske statsrådene på teppet og refsar dei. Kneblinga av regjeringsmedlemmane vekker oppsikt i svenske media, og Persson vert kritisert for å setje munnkorg på motstandarane i eigne rekker, når han i riksdagsvalkampen i fjor snakka om ein open og demokratisk ØMU-debatt der alle skulle få kome fram med meiningane sine. Under valkampen leia jasida på meiningsmålingane. No slit jasida, og då må tydelegvis prinsippa og lovnadane vike.

Roger Hultgren, leiari i Transport i Göteborg og leiandi i Sosialdemokrater mot EMU, trur ikkje Göran Perssons partipisk vil styrke ØMU-oppslutninga.

– Eg trur det vil få den motsette effekten. Eg har høyrte folk seie at dette vil få folk til å røyste nei. Det fungerer ikkje med pampeframferd og sentralstyring i 2003, seier Roger Hultgren til Göteborgs-Posten.

Brei neifront

Av riksdagspartia er det Vänsterpartiet, Miljöpartiet og Centerpartiet som er mot ØMU.

Vänsterpartiet og Miljöpartiet er også mot EU, mens Centern er EU-tilhengjar. Men også i fleire av dei partia som er for pengeunionen finst det sterk motstand. Sosialdemokrater organiserer seg i «Socialdemokrater mot EMU», «Kristdemokrater mot EMU» organiserer sine, og dei borgarlege ØMU-motstandarar har ein eigen organisasjon.

Göran Persson hadde satsa på at svenske LO skulle seie ja til euro, men i staden enda dei på eit nøytralt standpunkt. Derimot har mellom andre det svenske transportarbeidarforbundet, handelstilsettes forbund og hotell- og restaurantarbeidarforbundet sagt nei til ØMU. Neimiljøa i fagrørsla har organisert seg i eit eige nettverk.

Miljørørsla er representert på neisida ved Miljöförbundet Jordens Vänner. Kvinne-rørsla med Kvinnofronten. Vidare får neisida støtte frå økonomar og andre fagpersonar, som også er skeptiske til å gje frå seg styringsmid- del til EUs sentralbank.

fakta

FOLKERØYSTING

Sverige held folkerøysting om ØMU 14.september. Følg motstanden på:

www.nejtillemu.se/

www.kvinnofronten.nu/emu/index.htm

www.vansterpartiet.se/pub_emukampanj/

nyheter.cs

www.kale.se/

www.mp.se/emu.asp

Sangen som den røde rubin

Jeg tror det var i 1988 at jeg for første gang fikk lov til å reise aleine fra Groruddalen til Oslo sentrum. Reisemål: Narvesen ved Stortinget. De hadde stort utvalg i musikk og jeg kjøpte singelen «Don't Believe the Hype» av Public Enemy. Budskap: Ikke tru på makta! Da jeg rusla over Løvebakken på vei hjem følte jeg at jeg gikk med en politisk sprengladning i plastposen.

> TEKST: ARE BØHM. FOTO AV MARTIN RAKNERUD MED PUBLIC ENEMY TATTOVERING: JOHANNE BERGKVIST

Public Enemy, den skarpeste juvelen i fevulusjonær rap, fulgte opp med albumet «It Takes a Nation of Millions to Hold Us Back» (1988) og min politiske overbevisning ble et faktum. Enkelt oppsummert kan den uttrykkes i følgende parole: Power to the people!

I dette «juvelåret» kom også visesangeren Tracy Chapman med plate, og hun sa det rett ut: «Talkin' Bout a Revolution». Her har vi de røde juvelene: Sangen som den røde rubin, musikken som en drivende turbin i aktiviseringa av politisk bevissthet og kamp. Disse to platene står for meg som det ypperste av politisk 80-tallsmusikk. Før vi kommer tilbake til revolusjonen, og flere anbefalte plater, skal jeg prøve å trekke en rød tråd fra tidenes morgen – og tvers gjennom 80-tallets mørke, blå skjær.

I begynnelsen

...var det rytme. Hjertepumpa er jo en rytmisk forutsetning for menneskelivet, intet mindre. Jeg vil tro at musikken, også som kulturskapt fenomen, representerer et slags grunnleggende behov hos de fleste mennesker. Kanskje et behov for å kommisere den hjertelige rytmen?

Musikkhistorien på en, to, tre kan se slik ut:

- (1) Opprinnelig var musikk et lokalt fenomen som utvikla seg på et direkte mellommenneskelig plan – og ble spredt gjennom reiser.
- (2) Etter hvert ble kulturen i større grad instusjonalisert, og kunstmusikken vokste fram.
- (3) I neste omgang ble den industrialisert,

og dette la grunnlaget for populærmusikken.

Plateselskaper og distributører blir sentrale i en industri som presenterer kulturen for folket.

MTV-generasjonen

I 1981 etableres Music Television (MTV). Denne gigantiske distributøren av popmusikk starter opp som en rein reklamekanale for platebransjens produkter, som kun presenterer hvite artister. Det siste endres etter press, mens det første i hovedsak videreføres. Musikkindustrien hyperkommercialiseres. Hjerterytmene blir «business» i enda større grad enn før.

Kommersialiseringa henger klart sammen med en bevisst omstrukturering av samfunnet, som for alvor skyter fart på 80-tallet. Radarparet Margaret Thatcher, statsminister i Storbritannia, og Ronald Regan, president i USA (ser vi konturene av en liknende allianse nå?) setter alt inn på å føre samfunnets ressurser fra fellesskapsløsninger til private løsninger. Pengestrømmen går fra offentlige budsjetter til private lommer i en fart som gjør at børsmeklerne nesten mister buksene – og at stadig flere ikke har råd til bukser. Denne politikken presses gjennom fra Nord til Sør. Willoch & Brundtland prøver på noe tilsvarende her hjemme, med liknende resultater. Dette skaper etter hvert sterke reaksjoner, ikke minst i musikkens verden.

Opprør uten grunn

Det blir altså bråk. Men hvor starter egentlig tradisjonen for opprørsmusikk? «Before Elvis there was nothing» sa John Lennon. Det er vanlig å knytte popmusikkens – og hvis man legger til en dose James Dean – ungdomsopprørets begynnelse til Elvis Presley og hans versjon av rock'n'roll. Og en snarvei gjennom det som ofte regnes som «politiserte» musikksgangere i etterkrigstida gir inntrykk av at det hele svinger rundt rocken: På 50-tallet var den en provokasjon i seg sjøl. Så kom 60-tallets politiske viserock, 70-tallets progrock og punkrock – som sparker fram mot 80-tallet.

Karakteristisk for 80-tallet er stor musikalsk spennvidde – også innen opprørsmusikken. Særlig innafør subkulturene er det mange opprørere – og noen av disse framhever en ganske annen tradisjon enn rocken, en tradisjon som er selve opphavet til rocken. De trekke linjer fra Afrika, fra slavenes spirituals via blues og jazz til reggae – og skisserer en solid grunn å stå på.

Opprør uten pause

Et eksempel er nevnte Public Enemy (PE). De kan ikke beskyldes for rotløshet, men de er tydelig preget av den rastløsheten som gjorde sitt inntog med punken. Lunta deres er like kort som tradisjonen er lang. De vil ikke ha ikoner som er opprørere uten en grunn – eller sak, som hovedrolleinnhaver James Dean i «Rebel Without a Cause» (film fra 1955 som etablerer begrepet «ungdomsopprør»). PE ønsker seg snarere et kontinuerlig opprør. Hør f.eks. på deres låt «Rebel Without a Pause» (1987), hvor hovedrollen er tiltenkt folk flest. Eller «Fight the power» (1989), for en innføring i alternativ musikkhistorie. Ifølge dem rettes ikke skytset der mot Elvis personlig, men mot Elvis som institusjon, som symbol på tjuveriet av æren for noe som først og fremst vokste fram i den undertrykte svarte kulturen – gjennom kamp mot makta.

Fra «Fight the power»:

**Elvis was a hero to most
But he never meant shit to me you see
Straight up racist that sucker was
Simple and plain
Mother fuck him and John Wayne
Cause I'm Black and I'm proud
I'm ready and hyped plus I'm amped
Most of my heroes don't appear on no stamps
Sample a look back you look and find
Nothing but rednecks for 400 years if you check
Don't worry be happy
Was a number one jam
Damn if I say it you can slap me right here
(Get it) lets get this party started right
Right on, c'mon
What we got to say
Power to the people no delay
To make everybody see
In order to fight the powers that be**

Merkelig tiår

Dette virker jo radikalt, både i form og innhold. 70-talls punken flyter over i pur politisk 80-tallsrap. Hvorfor fremstilles da 80-tallet som «det overflatiske tiåret» hvor alt dreide seg om hårspray og hullete høyvannsbukser? Vel på overflata virker det ganske overflatisk: Det er tiåret da man i Vesten går fra velferd til velbedighet, fra å

stå sammen med til å synes synd på.

Samfunnet «lukkes» på en del områder: Arbeidsledighet skyver mange ut av jobb og inn i ledighetskøer. Familiære affærer går i oppløsning, på godt og vondt. Sosiale nettverk like så. Krav om «vellykkethet» øker i jetsamfunnet. Alle skal legges merke til, med merkelappen på. Det hele blir ganske merkelig. Særlig i ungdomskulturen, hvor følelsen av hjemløshet og håpløshet blir dominerende hos mange. Dette gir gjenklang i mang en sangtekst på 80-tallet.

Samtidig ser man tegn på åpenhet i både popkultur og motkultur: Musikere med arbeiderklassebakgrunn popper opp som paddenatter. Synthesizere - og ikke minst samplere - muliggjør en slags utforskende delekultur, ofte mistofstakt som «stejekultur». Disse instrumentene gir også en egen mulighet til å gjenspeile den industrielle virkeligheten som mange artister vokser opp i, samtidig som de peker fram mot både den selektive «samplingkulturen» og den snikende syntetiske «monokulturen» som preger neste årtusen.

I tillegg utforskes den nye åpninga for bruk av visuelle effekter gjennom f.eks. MTV. Verdens største scene åpner for verdens største kostymeball, tenk bare på Madonna! Den åpner også for eksperimentering med hensyn til å uttrykke kjønn, på godt og vondt. På den ene sida brytes rigide mønstre for kjønn ned, med guttejenter og

jentegutter og alt derimellom. Også når det gjelder seksualitet brytes gamle mønstre ned, gjennom kamp for å være gay&proud! På den andre sida vokser det fram en videokultur som spekulerer i, og konserverer, de gamle kjønnsrollemønstrene. Menn fremstilles i første rekke, som meningsbærende individer. Kvinner fremstilles i andre rekke, som meningsløse kropp.

Solidaritet i praksis

Barna i Afrika fremstilles også nærmest som meningsløse kropp, slik de vises på TV. Vel-fødde barnstjerner synger «We Are The World» og «Sammen for livet», tilsynelatende til støtte for de sultne barna. Men noen avslører hykleriet. Anarkistene i Chumbawamba blir så provoserte at de lager plata «Pictures of Starving Children Sell Records» (1986). Samtidig pågår det kamper i Sør som virkelig setter maktforholda på hodet. Kampen mot apartheid, den blodige raseskillepolitikken i Sør-Afrika, preger en hel generasjon antirasister. Mange husker sikkert Specials-låta «Nelson Mandela», som synges med et rungende «Free...» foran. Tracy Chapman opptre på en støttekonsert for den fengslede sørafrikanske frihetskjemperen i 1988. Hun blir en av de artistene som preger massparten i denne solidariske kampen for frihet, revolusjonen som ender med seier i 1990! Mandela skrives inn i historien som

en av tidenes største politikere. Det bør også Chapman. Hun synger om livet til hverdagsmenesker som sliter med å få endene til å møtes og en mulighetenes vei videre: «Snakker om en revolusjon!»

Slipp sangene fri, det er sommer!

Så er vi tilbake der vi startet: Med rytmen, musikken, på vei mot revolusjonen. Å fremkalle minner er som å fremkalle film, de vender tilbake som bilder og lyd. Forestill deg 80-tallet som en spenningsfilm, som preges av kommersialisering, suit, velferdsstatens oppløsning, trusler om atomstråling, miljøfarer, murens fall, millioner i streik, sørafrikanseres seier, Alta-aksjonen og andre aksjoner. Da må det jo ha vært et soundtrack: Under følger et knippe lydbilder - kanskje opprørers soundtrack - plater fra en skattekiste som viser at sjølt mørkeblått hav kan det glimte fra gode rubiner. Lista er preget av den angloamerikanske dominans som preger 80-tallet for øvrig, men her glimter også noen lokale juveler. Jeg har i utvalget stadig havnet i det kjerkegaardske dilemma «enten eller». Etter mye «fermen eller...» måtte jeg slenge på et par til. Disse platene låter bra i mine ører. Lag din egen liste!

ET UTVALG POLITISKE 80-TALLSPATER

THE ALLER VÆRSTE "MATERIALTRETTHET" (1980) - [SKA/NEW WAVE]

Kommunistene The Allier Værste er trøtte på åttitallets «jetsetliv» allerede ved tiårets begynnelse.

DEAD KENNEDYS "FRESH FRUIT FOR ROTTING VEGETABLES" (1980) - [PUNK]

Julio Dinero & Co sier rett ut hva maktøverne egentlig står for: «Kill the poor» og «Drug me». **KNUTSEN & LUDVIGSEN "FISKEPUDDING! LA-KRISBÅTER!" (1980) - [HERLIG ABSURD]**

A & L bor i en tunnel. Myndighetene vil kaste dem ut. De forsvarer seg med sprettert og gjør tulllosere om til barekar!

BRUCE SPRINGSTEEN "NEBRASKA" (1982) - [VISE/ROCK]

Her er regninge historier om oppveksten i arbeiderstrøka i New Jersey, men også «A reason to believe».

U2 "WAR" (1983) - [POST-PUNK]

For U2 vokste ut av sitt gode sinn var de en gjeng illsinte radikaler fra Dublin.

BRONSKI BEAT "THE AGE OF CONSENT" (1984) - [SYNTHPOP]

Kampen for nomofiles rettigheter står i første rekke når vokalist og sosialist Jimmy Somerville & Co klirer til i falsk.

LINTON KWESI JOHNSON "MAKING HISTORY" (1984) - [DUB/REGGAE/JAZZ]

En aktiv sosialist og antirasist Linton Kwesi Johnson nærmest spytter ut sin seige

dub-poesi og treffer makta midt i trynet. På sitt poetiske vis spør han: «Wat About Di Working Class».

EURHYTHMICS "BE YOURSELF TONIGHT" (1985) - [POP]

Annie Lennox & Co er i ferd med å erobre popverdenen med denne plata. Låta «Sisters Are Doin' It for Themselves», en duett med Aretha Franklin, blir en feministisk klassiker.

JOKKE & VALENTINERNE «ET HUNDELIV» (1987) - [ROCK]

Joachim Nielsen forteller fra sitt «hundeliv» på skråplanet med en nerve som gjør at det er lett å kjenne seg igjen. Hans perspektiver tilfører en aldri så liten dose sårt tiltrengt klassestolt-fær.

SUZANNE VEGA "SOLITUDE STANDING" (1987) - [VISE/ROCK]

Ved godt grep om gitaren og like godt grep om tekstene går Vega løs på vanskelige problemer, som misshandling i hjemmet - i låta «Hush».

BOOGIE DOWN PRODUCTIONS "BY ALL MEANS NECESSARY" (1988) - [RAP]

KRS-One poserer som Malcolm X med pistol på coveret til denne plata. Han oppfordrer til kamp mot makta - og mot voldsforherligelse gjennom sitt initiativ «Stop the Violence Movement».

TRACY CHAPMAN "TRACY CHAPMAN" (1988) - [VISE/ROCK]

Hverdags- og kvinnesperspektiv samles i en knyttet neve. Tracy skriver hardtslående tekster om harde og slående liv og gir makta en

strak venstre med sine omveltende budskap **PUBLIC ENEMY "IT TAKES A NATION OF MILLIONS TO HOLD US BACK" (1988) - [RAP]**

Ivers gjennom revolusjonær: Produsentene i Bombsquad sprenger rammene for komposisjon og Chuck D sprenger rammene for revolusjonær lyrikproduksjon. Sammen sprenger de livsmurene.

MARI BOINE "GULA GULA" (1989) - [MAGISK REALISME]

Mari Boina setter samenes rettigheter, kvinnekampen og miljøkampen sammen på denne magiske plata: «Jorda er vår mor/Tar vi livet av henne/hår vi more».

MANO NEGRA "PUTA'S FEVER" (1989) - [PAT-CHANKA]

Mano Negra tar utgangspunkt i sine røtter i en blanding av rebellisk rock, rap, flamenco og rai. Manu Chao & Co baner vei for en bølge av sikksingolekvindelig, musikk.

MIRIAM MAKEBA "WELELA" (1989) [AFROPOP]

Dette er stemmen fra Sør-Afrika som trakk til seg hel verden med «Pata Pata». Men her er også «Soveto Blues» om ungene som i 1966 demonstrerte mot Apartheid - og startet revolusjonen.

QUEEN LATIFA "ALL HAIL THE QUEEN" (1989) [RAP]

Latifa, de La Soul-møt, etablerer kollektivet Native Tongues for å bekjempe voldsfiksering og seksuell undertrykking i Hip Hop, noe som aktualiseres på 90-tallet med «Gangsta-rap».

Dess fleire kokkar,

jo meire mat

Å vere sosialist er å ha tiltru til at folk kan styre samfunnet etter si eiga oppskrift. Men kor har vi gøynd kokeboka?

> SIGRID STAURSET, NESTLEDER RV. ILLUSTRASJONER: VIDAR ERIKSEN.

RV er eit revolusjonært, sosialistisk parti. Vi vil skifte ut heile dagens system med sosialisme. Men kva er denne sosialismen? Og korleis viser vi han til folk?

Dei Skremmande Ismene

Sosialisme er ikkje automatisk forbunde med noko positivt. Vi plasserar oss under ein merkelapp som vi meiner tyder noko heilt anna enn ganske mange andre. Sjølv om vi les ordet sosialisme som demokrati, fridom og blomar til alle, synast andre å insistere på at det *eigentleg* tyder matkøar, depresjon og grå Stalin-blokker. Eg trur svartmalinga av sosialismen fører til at det er lettare for oss å omgå sosialismen, ikkje snakke høgt om han, ikkje ordskitte han, utsetje alt saman. Det er så mykje lettare å verte *høyr*t viss ein ikkje seier noko om sosialisme. Då er det lettare for folk å ta deg på alvor og høyre på kva du *seier* i staden for å leite etter dei skjulte argumenta for grå Stalin-blokker inne i orda dine.

For det er sjølv sagt *begrepskamp* dette dreier seg om. Sjølv om Ismane Er Farlege og ideologiane som kjent er daude, vil eg påstå at to ismeliknande merkelappar har skifta innhald dei siste åra. Den første er *globalisering*. Medan globalisering for kort tid sidan var eit mest udelt positivt synonym for fri kulturutveksling, internett, fri han-

del med 3. verda og dessutan ei samfunnsutvikling det var uråd å unngå, er synet no meir delt. Dei fleste har høyr't om ATTAC, nokre har høyr't om Tobin-skatt og nokre har skjont at det kanskje finst alternativ. Den andre merkelappen som har skifta innhald er *feminisme*. Sjølv om omgrepet feminisme òg har vorte utvatna (både Kjell Magne Bondevik og Bjarne Håkon Hanssen har som kjent omtalt seg sjølve som feministar), er det mange fleire jenter i Noreg som no kallar seg feministar enn det var for nokre år sidan.

Kan vi gjere det same med sosialismen? Kan vi vinne merkelappen attende? Viss vi nokon gong skal få med oss folk på vår framtidsvisjon, er det heilt naudsynt. Eg seier ikkje på nokon måte at dette er ei *lett* oppgåve. Til dømes: kvar skal vi ta denne debatten? Kor kan *oppgeret* stå? Og ikkje minst: korleis skal vi greie å setje våre eigne premisser for han? Poenget mitt er berre at vi aldri kjem til å vinne ordet attende viss vi ikkje freistar. Då hjelper det ikkje kva vi seier, folk vil likevel tru vi inst inne propaganderar for grå Stalin-blokker.

- Eg er eigentleg sosialist, altså, berre ikkje sei det så høgt

Vi veit at sosialisme står for noko bra. Likevel ber vår måte å snakke om kva vi meiner er sosialisme ber preg av at vi ofte ventar at tilhøraren trur vi snakkar om matkøar, depresjon og grå stalinblokker. Så vi kjem automatisk i forvarssposisjon "Nei, eg støtta ikkje Pol Pot", "Nei, eg synst heller ikkje Stalin sine utreinskingar var ein særskilt god ide", "Nei, Bernt Hagtvet er ikkje ein upartisk kjelde til informasjon om marxismen." Ofte kjem vi ikkje lenger enn til dit. Når venstresida skal levere systemkritikk til folket, er det gjerne på faste måtar. Til dømes slik:

- **Alt går dårleg, vi gjer opprør:** Kapitalismen er forjævleg. Alt sug noko så innihelvettes hardt. Vi knusar systemet (og bankar snuten, hardt!) Slå tilbake! (Den siste flygeseddelen til Blitz hadde overskrifta "Stopp forjævliseringa!")

- **Alt går dårleg i kommunestyret, vi passsar på:** Det lokale kraftverket er på sal. Kommunestyret viser nok ein gong at dei ikkje held løftene sine. Det er bra vi er her som vaktbikkjer. Stem RV.

- **Alt går dårleg, akademia-versjonen:** "Kapitalismen skapar, gjennom profitttra si innebygde tendens til å falle, ein upåliteleg og usikker situasjon som på lengre sikt utan tvil vil føre til..." Etter dette gjerne ti sider om grunnen til kontrare-

volusjonen sin framvekst i Sovjetunionen, om kva marxistiske teoretikarar ein stør seg på, og til slutt ei halv side om kvifor eit alternativ er naudsynt.

- **Alt går bra, omsider: sosialismen er uklår, men fin:** «...Målet er at et sosialistisk samfunn skal utvikle seg til et klasseløst samunn hvor menneskelig virksomhet, arbeid, fritid, lek og kjærlighet styres utfra frihet, likeverd og glede» (RV sitt prinsipprogram).

- **Alt går dårleg viss nokon får vite at du er sosialist:** ikkje eit ord om sosialisme. Viss du er ein god arbeidskamerat og viser at du er lur på andre område, så skjønar kanskje arbeidskameratane dine at sosialisme òg er lurt. Nært står synet om at sosialismen skal skapast av dei som er der og då revolusjonen hender (noko som er heilt sant), og at vi difor ikkje kan seie noko om korleis det vert. Difor kan vi ikkje meine noko anna om sosialisme enn at du får vere med og bestemme viss du vert med på revolusjonen.

Det er grenser for kor mykje ein får sagt, sjølv i politiske debattar. Men det verkar som vi mest alltid er *defensive* og *negative* i argumenta våre, som er to ord eg ikkje synst kjenne-teiknar den sosialismen vi står for. Vi er gode på kritikken av systemet, men ikkje på endringsforslaga. Vi stiller ikkje offensive, sosialistiske krav eller visjonar, og vi er ikkje heilt klåre på korleis dette samfunnet skal fungere (utover *godt*, og ikkje som i Sovjet.) Internasjonale Sosialistar har mobilisert til arrangement med slagordet "Fordi du HATER kapitalismen!". Dette er sjølv sagt òg ein grunn til å vere sosialist, men eg synst meir om å vere sosialist av di ein likar sosialismen.

Vanvittig utopi?

Dersom vi skal kunne overbevise folk, må vi vite kva vi meiner sjølv. Ein ting er å kunne seie at ein er ein fan av sosialismen, ein anna å kunne skildre korleis han skal arta seg. Korleis skal det sosialistiske samfunnet fungere? Korleis organiserar vi fisket? Familien? Grand Prix? Eg trur sjølv sagt ikkje at vi kan gjere bindande vedtak i RV i år 2003 for korleis det framtidige, sosialistiske Noreg skal sjå ut, men eg er nokså sikker på at vi aldri kjem dit utan å ha ei viss peiling. Viss ein mistar målet av syne, er det lett å miste vegen òg. Utan oppskrift vert vi dårlege sosialistiske kokkar, og då er det jo ikkje så lett å vite om biffsmørbrødet vi faktisk ville lage ikkje heller vart til fiskepudding undervegs.

For å finne svar treng vi studier! Og vi treng

«I motsetnad til høgresida trur jo vi at mange kokkar heller fører til meir mat enn søl. Då må vi greie å invitere fleire kokkar til laget.»

- Sigrid Stauroset

fordomsfrie studier! Eg trur RV lir under svartmalinga av sosialismen óg i den interne debatten. Vi hamnar lett på defensiven og tør sjeldan kome med konkrete forslag. Debattane om sosialisme på venstresida er gjerne av dei som ber mest preg av intellektualisme og fraksjonsmarkering. Sosialisme er ikkje skilljet mellom russiske teoretikarar i førre århundre, eller mellom grupperingar på venstresida i Oslo. Vi må greie å lage ein debatt der det ikkje er eit krav å ha partiboka/bokhylla i orden. Når ein debatt vert over-intellektualistisk på denne måten, får ein gjerne ein antiintellektualistisk reaksjon: vi driter i debatten og gjer noko fornuftig i staden. Problemet er jo då sjølv sagt at debatten ikkje kjem vidare. Vi treng ein debatt der *ideane* er det viktige. I motsetnad til høgresida trur jo vi at mange kokkar heller fører til meir mat enn søl. Då må vi greie å invitere fleire kokkar til laget.

Sosialistisk kokke-NM

Korleis fungerer eit samfunn der marknaden er fjerna? Korleis organiserer vi produksjonen utan klassar? Korleis få folk til å ta styring over sin eigen kvardag? Eg vil gjerne skissere ti punkt. Dei er på ingen måte meint som ei oppskrift på sosialisme, meir som eit utgangspunkt for ordskifte blant kokkane. Dei er sterkt inspirerte av Raud Ungdom sin sosialismeresolusjon "En sosialisme for vår framtid" (landsmøtet 2000):

1. **Arbeidarmakt.** Tilsette på ei bedrift styrar produksjon, arbeidstid, tilsetingar, satsingar osv. Dersom bedrifta er ei hjørnesteinsbedrift, må lokalmiljøet óg vere med på større avgjerder, og i saker som t.d. har stor miljømessig innverknad eller gjeld produksjon av noko heile samfunnet er avhengig av (t.d. olje, fisk, høgre utdanning), må kanskje ein heil region koplust inn. Fagrørsla må avbyrkratisert og demokratisert, og må vere uavhengig frå den sosialistiske regjeringa.
2. **Lokalt sjølvstyre.** Saman med sty-

ret på arbeidsplassane, må lokalmiljøet vere utgangspunktet for samlinga av politisk og økonomisk makt. Alle avgjerder som det ikkje er tvingande naudsynt at må opp på regions- eller landsnivå (t.d. militære, utanrikspolitiske saker o.l.), skal liggje lokalt. Dei ulike kommunane/byane må ha stor fridom til å utforme korleis dei vil organisere seg sjølve, sosialismen må framleske lokal variasjon. Dess fleire kokkar, dess større sjanse for at nokon lagar noko du likar.

3. **Gratis basisvarer og bustader.** Sosialismen må gjere basisvarer og -tenester tilgjengelege for alle. Dersom ein i praksis skal følgje menneskerettane om alle sin rett til å ikkje sulte, til å ha ein stad å bu osv., kan ikkje bustad og matvarer vere ein del av marknaden. I tillegg er brød, mjølk, tannkrem og skismurning vanskelege å overforbruke.

4. **Gratis offentlege tenester.** På same vis som basisvarer må skule, tannlege, eldreomsorg, barnehage osv. vere ein rett, ikkje berre ei moglegheit. Desse tenestene og varene må regulerast etter behov, ikkje forteneeste.

5. **Samfunnsløn.** Ei minimumsinntekt til alle, erstattar store delar av trygde- og sosialsystemet (ikkje bestemt av inntekt).

6. **Kortare arbeidstid.** 6-timars arbeidstid er fullt gjennomførbart i eit samfunn som er så gjennomautomatisert som i Noreg. Dette er óg eit demokratisk krav: det gjer fleire tid og overskot til å vere aktive i eit reelt demokrati.

7. **Rotasjon av maktposisjonar.** Ingen bør få sjansen til å finne ut at makt korrumpere. Ein kan setje maktsgrenser for kor lenge politiske leiarar, redaktørar, dommarar kan ha dette som yrke. Etter at denne perioden er slutt, må dei ut i vanleg arbeid, før dei eventuelt kan veljast på nytt. Lønnsnivået for dei leiande stillingane kan heller ikkje liggje over vanleg løn.

8. Meir demokratisk media. Sjølv om redaksjonar må stå fritt til å bestemme kva dei skriv om, må dei forankrast i folkelege organi-

sasjonar som miljørørslø, fagrørslø osv. Dei kan ikkje eigast av enkeltpersonar eller selskap. Media må ha reglar for t.d. synleggjing av kvinner og minoritetar. Ein kan óg ha reglar om at t.d. innsamling av ei viss mengd underskrifter gjer 15 min sendetid på tv.

9. **Mindre einingar:** sentraliseringa av produksjon og busetting må snuast. Mindre einingar gjer større lokal innverknad, er betre for miljøet, og er naudsynt for å kunne styrke geografisk spreidd busetting. Vi må sjå etter nye, kollektive løysingar på samfunnsproblema. T.d. må store delar av privatbilismen avviklast til fordel for ein sterkt oppgradert kollektivtrafikk.

10. **Fri informasjon og kultur.** Alle skal ha fri tilgang på musikk, bøker, film, kultur må sjåast på som felles eiendom. Forskning og IT-arbeid kan ikkje lenger hindrast av at formlar og koder er hemmelege. Vi må ha mangfold og fridom, ikkje profitt som styresetning.

Vi treng meir debatt, fleire tankesprang og idear - vi treng fleire kokkar. Dersom vi skal mobilisere folk for sosialisme, må vi først kunne mobilisere oss sjølve. Vi må greie å setje offensive, sosialistiske krav på dagsorden og vise kvifor desse ikkje er gjennomførbare under kapitalismen. Vi må ha ein opnare og meir inkluderande debatt om kva vi eigentleg er for. Dess fleire kokkar, dess større er jo sjansen for at nokon lagar noko du likar. Eg trur at sosialisme kan bli eit vinnarkort. Det er jo tross alt kokkepika som skal styre staten.

Angrededebatt

Erstat Høgvesd med i høgresida i Gogbla. det at AKP og RV harde legges ned og at mi høgvesd er avvikling for kokkane i Nambordale. Avgjebatten på dagbladets høgvesdside: www.dagbladet.no/2009/04/17/1370322.htm

Hvorfor skvises kommunene?

I Norge har vi en enestående offentlig rikdom. Problemet er at det er staten som er rik, mens kommuner og fylkeskommuner er nedsunket i gjeld.

> TEKST: TORSTEIN DAHLE, LEDER RV. ILLUSTRASJON: VIDAR ERIKSEN

I Norge har vi en enestående offentlig rikdom. Problemet er at det er staten som er rik, mens kommuner og fylkeskommuner er nedsunket i gjeld. Nasjonalregnskapet viser at staten i årevis har gått med store overskudd, mens kommunesektoren har hatt stadig større underskudd. Det er kommuner og fylkeskommuner som først og fremst står for det som vi kaller "velferdsstaten". Hvorfor skvises de da så hardt økonomisk, når Stortinget står oppå en av verdens største pengesekker?

Press på offentlig sektor

Kapitalen vokser og vokser i verden. Da må kapitalistene prøve å grabbe til seg stadig mer profit, for å prøve å få profittmengden til å vokse like fort som kapitalen. Over hele verden er de derfor opptatt av at den offentlige sektor skal legge beslag på så lite som mulig av verdiskapingen, slik at det blir mer igjen til profitt. Derfor er det et kraftig press for å gi kapitalen skattelettelse og støtte i ulike former. Over hele verden skvises den offentlige sektor. Dette er den ene forklaringen.

Når kapitalen vokser, trenger den også nye områder å ekspandere inn på. Derfor er det viktig for den å privatisere oppgaver som før har vært offentlige. Behovet for å legge offentlige oppgaver ut til kapitalens profittsøkende virksomhet, er den andre forklaringen.

Arvesølv på billigsalg

Når jakten på å grabbe til seg verdier blir stadig mer intens, er det også viktig å få kloa i de store verdiene som gjennom en årrekke er blitt bygd opp i offentlig sektor. Hvis man kan sørge for at kommuner og fylkeskommuner er i konstant økonomisk krise, blir de nærmest tvunget til å selge arvesølv – svært ofte på billigsalg. Slik er de blitt presset til å selge kraftselskaper, busselskaper, verdifulle bygninger, tomteom-

råder osv. Dette er den tredje forklaringen.

Dette går det an å forstå (men ikke akseptere) i andre land. Men hvorfor tar Stortinget økonomisk kvelertak på kommuner og fylkeskommuner her i Norge, når staten her er i en helt annen økonomisk situasjon enn staten i nesten alle andre land? Staten har jo åpenbart veldig god råd til å sørge for at kommuner og fylkeskommuner får beholde nok av skatteinntektene til at de kan ivareta folks behov på en anstendig måte?

Liksom-økonomi

Forklaringen ligger i at Stortinget er veldig opptatt av at kapitalistene i Norge skal ha minst like gode muligheter til å bygge seg opp som kapitalistene i andre land. Presset for å

gi kapitalen like vilkår og gjøre Norge mest mulig likt de andre kapitalistiske landene, er blitt dramatisk skjerpet gjennom EØS-avtalen, WTO-avtalen og andre tiltak som øker konkurranseadgangen og handlefriheten til kapitalister over hele verden. Å bruke den norske statens store rikdom til å gi folk flest bedre kår, framstår derfor som uaktuelt for makthaverne.

Stortingsflertallet og de ulike regjeringer har i en årrekke lagt opp til at kommunene skal drives innenfor rammen av en "liksom-økonomi" som står i en skjærende kontrast til den økonomiske virkeligheten i Norge. Enhver kommune som aksepterer denne "liksom-økonomien", er dømt til å utføre sine oppgaver på en måte som strider mot innbyggernes grunnleggende behov, og uvegerlig vil man komme til å

UNDERSKUDDSBUDSJETTERING

KOMMUNELOVEN FORBYR kommunene å vedta budsjett med underskudd. De kommuner som vedtar slike budsjett får dem i retur fra fylkesmannen. 22. oktober i fjor vedtok Folkeaksjonen Velferd å oppfordre kommunene til reell budsjettering, slik budsjettene må være dersom kommunene skal få gjennomført sentralt vedtatte oppgaver og lovpålegg.

RV MENER at underskuddsbudsjettering er et viktig virkemiddel i kampen mot den elendige kommunedekningen. SV har stemt for underskuddsbudsjetter ved noen anledninger, ulikt fra

kommune til kommune. I fjor høst la RV og SV i Trondheim fram et felles budsjett med 55 millioner kroner i underskudd. I år har SV sagt ja til å budsjettere innenfor rammene regjeringa har vedtatt og heller forsøke å påvirke Stortinget til å øke rammene til Kommune-Norge. Dette har ført til at RVs førstekandidat, Arne Byrkjeffot, trekker støtten til SVs ordfører-kandidat.

JØRN MAGDAHL, ordfører-kandidat for felleslista mellom RV og SV på Natterøy, mener det ikke er et prinsipp at RV skal underskuddsbudsjettere hvert år, men kun én av flere metoder for å

vise at staten ikke er kommunerne nok penger. Andre virkemidler er skattenekt, en faktisk om-disponering av pengene kommunen disponerer og boplikt og arealdisponering. Han synes vedstresida ofte ikke er ambisiøse nok i forhold til å oppnå noe.

RVS LEDER, Torstein Dahle, mener at det å vedta et «ansvarlig budsjett» er det samme som å være ansvarlig oppover i systemet, men «uansvarlig nedover.»

Kilde: Klassekampen 24. og 25. juli

bryte en rekke lovbestemmelser som gir innbyggerne rettigheter. RV mener at et kommunestyre som bare lydigh avfinner seg med dette, svikter sin plikt overfor innbyggerne.

Spare oljerikdommen?

Dette blir desto mer urimelig når Norge nå er i en situasjon med raskt økende arbeidsløshet. Ikke minst øker arbeidsløsheten i grupper som er særlig kvalifisert for oppgaver som det er stort behov for i offentlig sektor, for eksempel hjelpepleiere og lærere. Foruten at arbeidsløshet er en ulykke for den

fakta

OFFENTLIG GJELD

OECD har laget en oversikt over offentlig forvaltnings nettogjeld, regnet i % av landets bruttonasjonalprodukt. Her er et utdrag av anslagene for 2003:

Gj.snitt OECD-landene	48,7%
Norge	- 93,4%
Sverige	- 4,7%
Danmark	4,4%
Storbritannia	28,7%
Tyskland	50,3%
Frankrike	42,3%
USA	47,1%

Vi ser her at de fleste land har en offentlig sektor som er nedsunket i gjeld. For noen få land står det minus foran prosenttallet, dvs. at den offentlige forvaltning ikke har nettogjeld, men nettofordringer (dvs. penger til gode i form av bankinnskudd eller utlån eller aksjer eller lignende). Norge er blant disse.

Det er ikke noe annet OECD-land der offentlig forvaltning har så store nettofordringer som Norge. Det vil altså si at den offentlige sektor i Norge er enestående rik. Det er staten som er rik, kommuner og fylkeskommuner har stor nettogjeld.

enkelte, påfører det også samfunnet store tap, og dermed framstår skvisen på kommunesektoren som enda verre samfunnsmessig sett.

Nå framstilles det som om alle oljeinntektene må spares av hensyn til framtidige generasjoner. Sannheten er for det første at denne enorme formuen først og fremst kommer til bli brukt til hjelp for kapitalen i Norge, ikke til folk flest. For det andre er det åpenbart en mager trøst for senere generasjoner at de kan overta masse aksjer i internasjonale selskaper, hvis de selv har måttet lide under dårlige skoler, manglende ungdomstilbud, økende sosiale problemer pga økt fattigdom og økt konkurranstrykk osv.

RVs svar

RV mener at det riktige svaret på disse problemene er å mobilisere til et opprør nedenfra, slik at det blir politisk umulig for Stortinget å opprettholde skvisen på kommunene.

Frustrasjon og harme utvikler seg hos lokalpolitikere fra flere partier i en god del kommuner rundt omkring i landet. Ett uttrykk for det kommuneopprøret som smått om senn vokser fram, er Folkeaksjonen Velferd. Den ble dannet på Værnes 27. mai 2002. Bak aksjonen står ordførere, distriktsopprørere og aksjonen For velferdsstaten. Målet er å sikre velferden – skole, barnehager, helse, omsorg, infrastruktur og kollektivtrafikk – gjennom en omfattende styrking av kommunenes økonomi. Pr. 19. mai 2003 var det tilsluttet 87 kommuner/ordførere/fylkeskommuner/bydeler.

Reell budsjettering

Ved avslutningen av Folkeaksjonens konferanse på Værnes 22. oktober 2002 ble det vedtatt en enstemmig uttalelse, der det bl.a. ble tatt til orde for å oppfordre til "reell budsjettering, slik budsjettene må være dersom kommunene skal få gjennomført sentralt vedtatte oppgaver og lovpålegg".

Slik reell budsjettering vil enten innebære

underskuddsbudsjett, eller at det budsjetteres med inntekter som man akter å tilkjempe seg gjennom å legge press på Stortinget og Regjeringen.

Det siste kan for eksempel skje gjennom en form for skattenekt, ved at kommunen ikke videresender til staten alle de skatteinntektene som den innkasserer. Eller det kan skje gjennom å mobilisere til demonstrasjoner, underskriftsaksjoner, streiker.

Underskuddsbudsjett innebærer at kommunen må låne penger fordi den har for små inntekter. Det er ikke en bra løsning. Men underskuddsbudsjett kan være et tiltak på kort sikt, nettopp for å markere at man ikke lenger godtar noe annet enn en reell budsjettering ut fra de faktiske behovene i kommunen.

På barricadene for AKP og RV

Superpris! kr 50,-

Bestill fra RV-kontoret

Livets mål

**Å løpe er som å nærme seg
Livets mål,
Hvem har aldri løpt,
Hvem når ikke målet?**

**Noen som løper fra andre
Mister målet
Noen som løper mot målet
Finner andre**

**Målet er en rød drøm
Målet er et stort sprang**

**Løp, løp til du kommer
Til ditt livs Mål!**

Av Nirmal Brahmachari

Fra diktsamlinga "Gnister i snø" 2002